

הזדערה ובקשה

מדרן רבינו מטעפליק זצ"ל

מבקשים הננו בזאת שכל היודע ויכול לעזור לנו בענין הוראות, פסקים, חידושי תורה, מכתבים, וסיפורים בקורות חייו, תמונות ומסמכים וכו'

02-6501529 או לטלפקס: 050-416-8886 או 03-578-8597

מוסדות

ע"ש הגה"ק שר

התורה עמוד וגאון

ההוראה מן רבי

שמשון אהרן

פולונסקי זצוק"ל

אבד"ק טעפליק

ורב דשכונת בית

ישראל פעיה"ק

ירושלים

בנשיאות נכדו כ"ק

אדמו"ר מזמיגרד

שליט"א אבד"ק

דברי חיים

בראשות חתנו

הרה"ג רבי אלישע

הלוי יונגרייז שליט"א

בח' אבולו נוסח 8

וזה הוא
בנושאים

0-7011

משרד:

02-6501529

[illegible]

הר"ב
מכתב אדון מרדכי
לכבוד בית ישראל
ירושלים תלביא

יום ד' ט"ז סיון תש"א

המנונים יד בבל אתר
הח"ל חוב"ל תנועת
העדרות שבו פאריס
בחר"ל וכו' ח"ל אדון

[illegible][illegible][illegible]

היה יושב ב'סמטות' ודבר
עצמו לפניו הנאן והנה
שקל לשישה חתונות נפלא
גדלת סופרים מאד יור
זימן פנינס אלדיה שבו
כחם שום שומר ובשר רחוק
וזרוע רחוק ואמר רבנו
רבנו ולמד חורף בחנות
רקנ לפרוט שיפורי מכות
יש לחיות והכסף החוב

בנימין מגדלות

21 וזה כתיבתו

[illegible][illegible]

הסכמות מרבינו זצ"ל

אחד יוצא להוראה...

"אשר עוד בקשה נפשי ולא מצאתי אדם אחד מאלף מצאתי" (קהלת ז, כח). בנוהג שבעולם, אלף בני אדם נכנסין למקרא - יוצאין מהן מאה למשנה, יוצאין מהן עשרה לתלמוד, יוצא מהם אחד להוראה, הדא הוא דכתיב "אדם אחד מאלף מצאתי".

קהלת רבה ז

לכל אחד מבין את מאמר החד"ל שלפנינו. התמיהה מזדקרת לעיני רבים: כיון שזכו העשרה המובחרים לתלמוד, כלומר, בקיאים המה בנבכי הש"ס והפוסקים, מה חסר להם עדיין בשביל לזכות לכתר ההוראה גם-כן?!

לא זו בלבד, אלא שפעמים ואותם עשרה בעלי תלמוד - גדולים הם בבקיותם יותר מאותו אחד שיצא לתלמוד. במה זכה איפוא - מתפלאים רבים - אותו יחיד-מומחה לכתר ההוראה?!

אולם, כל שזכה לשבת במחיצתו של ה"טעפליקער רב" - הגאון האדיר רבי שמשון אהרן פולנסקי זצוק"ל, אבד"ק טעפליק ולימים רב שכונת "בית ישראל" בירושלים. ואף מי שלא זכה בפועל לשבת במחיצתו, כי-אם למד והעמיק בתורתו ובמורשתו שהותיר לדור אחרון, נהירה לו התשובה ומחווה כשמלה.

מסורת ההוראה שהנחיל הרב מטעפליק זצ"ל, הפעימה גם בדורו - דור דיעה, את גדולי הדור מכל החוגים והעדות. חסידים כמתנגדים, ספרדים כאשכנזים. כל אנן-דעת מצא במחיצתו את שאהבה נפשו. את ההבנה במעלתו המיוחדת של ה"אחד היוצא להוראה", זה הקרוי בפי העם "החלק החמישי של השולחן ערוך".

אותו חוש והבנה, שלא ימצא ולא ידרש מעל-גבי ספר, נמסר מדור לדור, מיחיד-מומחה ליחיד-מומחה. החוש וההבנה להעמיק בנקודת השאלה ובסימוכין הנדרשים לה, ובעיקר, החוש וההבנה להביט בכל אשר מעל ומתחת לשאלה, ובמכלול המקיף של השואל והשאלה. בהשלכות ההלכתיות והמעשיות שיהיו לתשובה, ואת שביל הזהב המובילה את השואל בדרך הישר.

בתורה-שלימה זאת, היה הרב זצ"ל הגדול והיחיד בדורו, בה"א הידיעה. ענקי התקופה, כדוגמת מרן הגרי"ח זוננפלד זצוק"ל, בעל ה"תורת חסד" מלובלין זצוק"ל, מרן הגר"ר בענגיס זצוק"ל, מרן הגר"צ פראנק זצוק"ל, ועוד רבים, הרכינו את ראשיהם למול כח ההוראה המפעים שהתגלה במחיצת רבינו, וכפי שיוספר בפנים.

כוחו של רבינו עדיין שריר וקיים, רוב רובם של מורי הוראות, מתלמידיו ותלמידיו תלמידיו המה. מסורת ודרך ההוראה שהונחלה על-ידו, היא אשר מועברת כיום בקרב רובו המכריע של מורי ההוראות מכל גוני הקשת. החל מרבני ירושלים שעשו את 'שימוש' ההוראה במחיצתו, כהגר"ד יונגרייז, הגר"א פריינד, הגר"י פיישר, הגר"ש אייזן, ושאר גדולי הדור - הגר"ב מנדלזון אב"ד קוממיות, הגר"ש אויערבאך, הגר"ח פאדווא אב"ד לונדון, הגר"י גרוסמן, הגר"ב פראג, הגר"ב אליעזרוב, הגר"ש אלישר, הגר"ה ברים, ולהבדיל"ח הגר"ש וואזנר, הגר"ש אלישיב, הגר"ע יוסף, הגר"ל רבינוביץ, ועוד רבים שלא נמנו כאן ברשימה.

וכשמנית את רשימה זו - הכללת ממילא את רוב רובם של מורי ההוראות, תלמידיו אותם גדולי פוסקי הדור. ברם, למרבה הפלא, כמה ששיטתו ודרך ההוראה שלו - חיים וקיימים, הרי שזכרו הנערץ והנקדש מתעמעם והולך, ורבים אינם יודעים את שם 'בעל השמועה' שעל שמועותיו ודרכיו הם עמלים.

לקראת יומא דהילולא הס"ב, ביום חמישי - כ"ח סיוון הבעל"ט, בחרנו להעלות את זכרו הטהור של "עמוד ההוראה", במסגרת שאר פעולות הנצחת מורשתו, הנעשים בכל ימות השנה ע"י כוללי "דברי אהרן" טעפליק, אשר הוקמו לשמו ולזכרו של רבינו זצ"ל ע"י נכדו כ"ק אדמו"ר מזמיגראד שליט"א אבד"ק דברי חיים, בראשות חתנו הרה"ג רבי אלישע הלוי יונגרייז שליט"א ראש הכולל.

רואים אנו בפעולה זו מטרת-קודש עליונה, לא רק לאותם אחדים היוצאים להוראה, אלא לכל האלף הנכנסים למקרא, מתוך שאיפה לזכות לכתר ההוראה, למען ידעו את השלימות הרצויה של אותו יחיד ומיוחד. בגדלות בתורה, בהתמסרות מוחלטת לזולת, ביראת-שמים וצדקות, ועל כולם - בהתרחקות מתענוגי עולם הזה והבלייו.

תעמוד זכות רבינו לכל הדבקים במורשתו ובמשנתו, לזכות לכתר ההוראה, ולכל המעלות והמדות טובות, אשר מאירים כמרגליות טובות וכיהלומים המקשטים ומייפים את אותו כתר מלוכה.

הנהלת רשת הכוללים "דברי אהרן" טעפליק

כרכא דכולא ביה

מבוא

יסודות איתנים, מאפיקי התלמוד והראשונים. ולעומת זאת, מקרב במאור פנים כל צורבא מרבנן, אף זה שלא זכה לכותרה של תורה כמוהו, ולא מגיע לקצה חריפותו או לקצה בקיאותו.

ובעצם, השילוב המפתיע בין "עוקר הרים" - חריף עצום, ל"סיני" - כח הכרעה נדיר בשאלות מעשיות, בבהירות ובחדות, בלא עיקש ובלא פתלתול.

ברגע אחד - דמות רבנית מובהקת, ובמשנהו - כששומע על יהודי פלוני אשר נדחקה עליו שעתו, מיד יוצא להתרים נדיבי עם למטרה עליונה זו, מוכן לבזיונות ולהשפלות.

"ימין דוחה" את המחבלים בחומת היהדות הכשרה, ו"שמאל מקרבת" את כל אשר בשם ישראל יכונה, מכל החוגים והעדות.

וכך הגדיר אותו אחד מתלמידיו הגדולים, החכם הספרדי, הגאון רבי יוסף שאול אלישר זצ"ל, בן בנו של הראשל"צ בעל "ושא-ברכה" זצ"ל: "גבור כשמשון בתורה ורודף שלום כאהרן".

וכאשר נשתלבו ונתמזגו כל אלו באדם גדול אחד, לא פלא שקיתונו הצר והטחוב בשכונת "בית ישראל" בירושלים, הפך ל"תל תלפיות" ש - ה - כ - ל פונים אליו. כל העדות וכל החוגים, מצאו בלבו מקום רחב כאולם. את פני כולם קיבל בחיבה ובאהבה. כולו רצוף אהבת ישראל. ומאחר ונפתחה דלתו בפני כל בני העדות, חיפשו בעלי ההוראה שבכל עדה ועדה לשמש לפניו בהוראה, החזיקו עצמם לתלמידיו ולממשיכי מורשתו לדור אחרון.

תלמידו הגדול של רבינו, הגאון הנודע רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, הרב דקוממיות, בבואו להגדיר את ייחודיותו של רבינו זצ"ל, מצא את ההגדרה הנבחרת ביותר: "יש גדולים שאתה יכול ללמוד מפיהם תורה והוראה, יש שהנך לומד מהם פרק בהלכות דעות ויראת שמים, ויש שאתה מתחמם כנגד אורם בצדקות ובחסידות - אצל הרב דטעפליק זצ"ל מצאתי הכל בחדא מחתא".

הרב מטעפליק זצ"ל, היווה תופעה נדירה במכלול אישיותו הרב-גונית.

פקחותו המיוחדת בשיחותיו עם בני אדם ובדיוני ממונות, לצד מדת צדקותו המופלגת אשר יש בה יותר מקורטוב של תמימות, כאותה הנהגה 'לפדות' בסכומים הגונים לצדקה כל היתר שיוצא מתחת ידו. ובעיקר, ביחס כלפי גאונים וצדיקים קדמונים, גדולי התורה והחסידות, עד כדי דמעות של רגש וגעגועים לזכרם הנערץ.

כח זכרוננו המופלא - 'בור סיד שאינו מאבד טיפה', לעומת יגיעתו והתמדתו הנצחית, מתוך דחק עצום - לחם צר ומים לחץ.

"עוקר הרים" בפלפולי אורייתא. עוד טרם יסיים זה שלמולו את סברתו או את הוכחתו, ומיד יבין את כוונתו, וימחר להשיבו על כך. יוצק את קושיותיו ופלפוליו על

עמוד ההוראה

כל רז לא אניס ליה

כך היה מזהה אנשים שנים רבות לאחר שנפגש עמם, לפי הנושא התורני אותו שוחח עמהם לפני תקופות ארוכות. כמסופר על אחד מצעירי הרבנים, שכשפגש בו רבינו, שאלו בחיבה: "שלום עליכם רבי זכאים עיין טי"ת, מה שלומכם?" התפלא הרב על התואר המעניין שהוכתר בו. ומיד הסביר רבינו, שזה רק פעם אחת שפגש בו, ואף את שמו אינו זוכר, מלבד זאת שבפעם הקודמת שנפגשו שוחחו אודות הגמרא בזבחים דף ע"ט...

פעם, כאשר שאלו אותו בקשר לביצה שנכתב עליה אחד מהשמות הקדושים, מה דינה. הפנה מיד לעיין בשמונה שותים שונים.

הרה"ק מסקווירא זי"ע סיפר, שפעם התקיים דין תורה מורכב, והיה ההרכב של הדיינים מחמשה רבנים, ובראש ההרכב היה הגר"ח מבריסק זצוק"ל, ורבינו - שהיה אברך - נמנה גם הוא על אחד הבוררים. באמצע הדיון, העלה כל אחד את סברותיו לכאן ולכאן, ורבינו העלה גם הוא סברא אחת, סברא אלימתא מאד דלית ליה פירכא. ואכן הגר"ח זצ"ל קיבל סברא זאת ופסק כוותיה. לאחר מכן התבטא בהתפעלות: "איך האב נישט געוויסט וואס אוקריינא פארמאגט" (לא שיערתי מה אוקריינא מכילה).

מרת הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל סיפר, שכאשר הגיע האדמו"ר מגור ה"אמרי אמת" זי"ע לארץ, היו רבים שחששו להכנס אליו, כיון שמנהגו היה להקשות לנכנסים קושיות בסוגיא שהוא עסק בה. כאשר רצו להכנס אליו היו לוקחים עמם את רבינו, ורק אחרי שהוא היה עונה לקושיות, הצטרפו גם הם לשיחה.

על הגאון "סבא קדישא" מהרש"א אלפנדרי זצוק"ל מסופר, שהיה קם לפני רבינו מלוא קומתו, אף שהיה מבוגר ממנו בחמישים שנה, וחרף היותו איש-אמת שאינו נושא פנים לאיש, באמרו שהוא גדול ההוראה בדור.

ופעם הגיע לבקרו הגאון רבי אלי' קלצקין זצ"ל, גאב"ד לובלין, אשר היה קשיש ממנו טובא, תמה רבינו על טרחתו ושאל, מדוע לא שלח להודיע לו שיבוא אליו. נענה הרב מלובלין: "וכי מה אתם סבורים שיהודי מבוגר פטור מכבוד התורה?"

הגר"א מישקובסקי זצ"ל רבה של כפר חסידים, הסתפק פעם בשאלה מסובכת, ועלה עמה אל הגאון החזון איש זצוק"ל שיכריע לו את השאלה. מספר הגר"א זצ"ל: החזון איש פשט את הספק בשם הרב מטעפליק...

כשעלה הגאון רבי עקיבא סופר זצ"ל גאב"ד פרשבורג,

הגאון האדיר מרוגטשוב זצוק"ל, התבטא פעם על רבינו, כי הוא בקי "אות באות" במשנה תורה לרמב"ם.

רבינו עמד עמו בחליפת מכתבים מארץ ישראל, וסיפר הר"ר יעקב געליס ז"ל מבאי בית רבינו, שבכל פעם שהגיעו לרבינו המכתבים ששלח הרוגטשובער, תיכף ומיד פענח את ציוני המראה מקומות המרובים, כדרכו של הגאון הנ"ל לכתוב את מכתביו ברמיזה.

תלמידו הגר"פ גלרנטר זצ"ל אומר על כך: "רבינו זצ"ל, עם שהיו ידיו מלוכלכות בשפיר ושליא, היה באותו זמן אחד מכוכבי לכת בשמי הלומדות... מקובל ששו"ע נחלת בעלי הוראה, ואילו הרמב"ם מוחזק לראשי ישיבות ותלמידהו... הרב מטפליק זצ"ל היו ידיו אמונות בשניהם כאחד ולא ייפרדו... השו"ע והפוסקים לחם-חוקו, אבל ידו חזקה גם ב"יד החזקה" של הרמב"ם... היה בקי בכל חלקי הרמב"ם כלשונו ממש... והרבה פעמים היה מפליא פלאות ומראה שבלשון הרמב"ם ובדיוקו ניתן להפיל חומות גדולות ובצורות של קושיות סתירות ופירכות שהקשו עליו... ובקיאותו כשלעצמה גבלה בגאונות. באשר היטיב לראות בעיני הנשר שלו כל תג וקוץ בדברי רש"י ותוספות, מה שעין בשר-ודם פשוטה אינה מסוגלת לראות..."

תלמידו הגר"ח פאדווא זצ"ל אב"ד לונדון, מספר בשמו שהיה אומר: "אני איני זקוק להוכחות על גדלות הבורא, די לי להביט על יצירתו התורנית המופלאה של אדם אחד ויחיד - הרמב"ם, בכדי להכיר במציאות הבורא..."

דוגמה לכח זכרונם המופלא: בימי מגוריו בירושלים, עמד רב פלוני להרצות שיעור בהלכה ופירסם מראי-מקומות לעיון. ראה רבינו את המראי מקומות, ומיד ניחש בדיוקנות מופלאה מה חידושים עומד רב זה להגיד בשיעורו. כשהבחין אחרי השיעור בהשתוממות על-פני האנשים ש"ניסו" אותו, עמד וגילה להם, כי זה כמה נזדמן לו לשמוע מפי מרת הגר"ח מבריסק זצ"ל שיעור על אותם מראי-מקומות, שיעור שלא נדפס ב"חידושי רבינו חיים הלוי", ומתוך הדברים שיער בדעתו כי אותו רב (שהיה בן-בית בתורתה של בריסק) ישחזר עתה את השיעור - שיעור ולא החטיא.

התפלא הגאון מפרשבורג, על מספרים אלו. "בחלק אחד של תשובות החת"ס דן בענין זה י"ז פעמים, ובחלק אחר - כ"ד" - השיב לו רבינו.

תלמידו הגר"פ גלרנטר זצ"ל מחיפה מוסיף להתפעל מבקיאותו העצומה: "עיני ראו ולא זר, שציטט פעם בעת שיעור בהלכה את דברי ה"בית מאיר" לאבן העזר והרגשנו שיודע לספור אותיותיו, ולא עוד אלא שהמחיש לנו אז את גודל בקיאותו וגאוניותו של ה"בית מאיר", ואין שבפנים ה"סוגריים" בספריו גלומים אוצרות של חידושים מפליאים, והכל כבדרך אגב..."

פעם שלח אליו הרה"ק רבי שלמה מזוהיל זי"ע שאלה אודות ספר תורה עתיק שהיה ברשותו, שבפרשת פנחס היה כתוב פעמיים "אהרון" עם וי"ו. מיד הוציא רבינו ספר מסויים, אשר דן בענין זה, ופוסק שבמדה וכתוב פעמיים בצורה כזאת הספר תורה כשר, כי יש מסורת מסוימת לכתוב כך.

אחד מבאי ביתו כותב:

"תלמידי חכמים ובעיקר העילויים של בני הישיבות, ישיבות מכל טיפוס, היו מתלקטים סביבו במעון הדל שלו, וכשהיה משוחח עמהם היה כמעין הנובע וכנהר שאינו פוסק... פניו היו מתלהטים, עיניו מבהיקות, וכולו מאיר באור שלא מעלמא הדין. מוחו היה כלהב שחוז, תפיסתו כמעוף הבזק. כשאחד מבני החבורה המקשיבים רצה להשיג את דבריו, תפס הרב כהרף-עין את התקפת יריבו בשרשיה, ועוד קודם שהלה הספיק לגמור את דבריו, הביא לו ראייה מתוספות, מהרש"א, נתיבות, מהרי"ט והוכיח שאי אפשר בכלל לחשוב אחרת..."

וממשיך:

"זכיתי להימצא במחיצתו שנתיים, מדי יום ביום שעות שלישיות, וכל יום היה אירוע מיוחד שנחרת בזכרוני. פעם הרהבתי עוז ואמרתי לו: "מורי ורבי, אומרים שהנך בקי בכל הספרים הללו" - הצבעתי אל ארונות הקיר שהיו מלאים ספרים למאות. הוא חיך ואמר לי בנועם ורוך: "ובכן, אני מוכן לעמוד על הבחינה".

הגיע רבינו לקבל את פניו. ביקור זה היווה הפתעה גדולה עבור הגאון מפרשבורג. מראהו של רבינו היה כשל אחד העניים, ולא ידע הרב מפרשבורג על גדלותו ורום מעמדו. אולם, וכשהתחילו לשוחח במו"מ של תורה, עסקו בעניני מקוואות, ורבינו גילה בקיאות עצומה בכל דבריו של מרן החת"ס זי"ע בעניני מקוואות.

כאשר עזב רבינו את ביתו של גאב"ד פרשבורג, פנה אל בני ביתו והציע להם באירוניה לארוז את החפצים. "כדאי לעבור מכאן", אמר, "אם הבלן הירושלמי הוא בקי כ"כ בדברי החת"ס, ויודע כ"כ ללמוד תורה, הרי שאין לנו כאן מקום". בגדיו של רבינו יצרו לו את הרושם, שמדובר בבלן מן השורה.

בני ביתו שביקשו להרגיעו מיהרו לברר, והעלו, כי לא מדובר בבלן בן תורה, אלא בגדול בישראל מהשורה הראשונה, אשר כולם משחרים לפתחו.

מאז החל הגאון מפרשבורג לבקר מדי יום רביעי בבית רבינו, ובכל פעם שרבינו זכה לביקור כזה, פרש מיד מפה לבנה על השולחן, והעמיד עליה את פמוטות הכסף של שבת, לכבודו של נכד החתם סופר ממשיך דרכו.

באחד הביקורים הללו, עלה על השולחן נושא את משו"ת חתם סופר, ורבינו מזכיר את המספרים 17 ו-24.

תורה וחסידות בקנה אחד

בשנת תרצ"ו ביקר רבינו בניו יורק. ראשי אגודת הרבנים ערכו לכבודו מסיבה במלון "ברודווי סנטרל", שם דרש בחידושי הלכה משך שעה ארוכה, עד שהדהים את כל הנוכחים בחריפותו ובבקיאותו. לאחר האסיפה סח למקורב שלא בא להראות את חילו, אלא כדי שילמדו לדעת כי התורה והחסידות עולים יפה בקנה אחד.

נציג בזאת שביב אחד מתורתו, המאיר מעט על דרך לימודו המופלאה, מתוך ספרו שו"ת "דברי אהרן" (סימן לד אות א):

הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פרק י, הלכה ד) כותב: "דברי הפורענות שהנביא אומר, כגון שיאמר פלוני ימות או שנה פלונית רעב ומלחמה, אם לא עמדו דבריו אין בזה הכחשה לנבואתו, ואין אומרים הנה דיבר ולא בא, שהקדוש-ברוך-הוא ארך אפים ואפשר שיעשו תשובה ונסלח להם כאנשי ננוה. אבל אם הבטיח להם על הטובה ולא בא, בידוע שהוא נביא שקר, שעל טובה אינו חוזר".

מקשה בעל "עקידת יצחק" (פרק צו), הלוא כתוב בירמיהו (יח, ז-י): "רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לנתוש... ורגע אדבר על גוי ועל ממלכה לבנות ולנטוע... ונחמתי על הטובה", הרי שגם בנבואה לטובה אפשר שינחם ה' ויחזור. אולם הרמב"ם בעצמו, בפירושו למשנה, הבדיל בין אמירה לנביא בתורת תפקיד ושליחות ובין דבר ה' לנביאיו שלא בתורת הטלת שליחות עליהם. בתורת שליחות אין אפשרות חזרה.

רבינו לא מסתפק בחילוק הגיוני בלבד, והוא מוצא לרמב"ם מקורות וסמוכים. "דברי הרמב"ם - הוא כותב - מיוסדים על אדני פז ומקורו טהור" מירושלמי סנהדרין (פרק אלו הנחנקין): "אמר לו: תן סימן לדברך, אמר לו: אני מתנבא לרעה ואיני יכול ליתן סימן לדברי, שהקב"ה אומר להביא רעה ומתנחם, ואתה מתנבא לטובה אתה צריך ליתן סימן לדברך".

אולם, מיד מוסיף רבינו ש"שיטת הבבלי אינה כן". שבסנהדרין (פט, ב) איתא: "הכובש נבואתו גדול עונשו, ושמא חזרו, אלא אם חזרו היו צריכים להודיעו, והלא אצל יונה חזרו מהפיכת ננוה ולא הודיעו לו? אלא יונה מקודם אמרו לו שהיא נהפכת, והוא לא ידע לטובה או לרעה". למדים מזה, שאף מחזרה לטובה מרעה, חשובה ההחזרה הכחשה לנבואת הנביא, אם לא נאמר שבנבואת יונה לא היתה חזרה כלל, רק אי-הבנה, כי הוא חשב שהוא לרעה, ובאמת כוונת השם היתה שיעזבו מעשיהם הרעים למעשים טובים. נמצא שלפי שיטת הבבלי אין הבדל בשליחות הנביא לטובה או לרעה, ובכל אופן אפשרית ההחזרה.

הרי בזה מדברי הבבלי, שהנביא נצרך להודעה מוקדמת על הדבר שחלה בו חזרה מפני שינוי המעשים לטוב, אבל אם לא הודיעו על החזרה, ושליחותו הראשונה לא נתאמתה, הרי הוא בכלל נביא השקר, אפילו אם החזרה היתה מרעה לטובה, כמו אצל ננוה, ושוב "תמוה מאוד", למה לא שאלו המפרשים על הרמב"ם משיטת הבבלי?

ומיד מוכיח את דבריו מהגמרא ברכות (ד, א) נאמר: 'עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית' - "ראוים היו לישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע, אלא שגרם החטא". הקשה ה"נודע ביהודה" (בספרו

"תוך כדי דיבור הוצאתי ספר אחד, מן הבא ביד, ספר עבה וארוך. ופתחתיו. הוא קרא בספר שורות אחדות. ואמר לי שם הספר שבידך נקרא... כאן אמר לי שם הספר. והתחיל לומר בעל פה דף דף שלם. הוצאתי ספר אחר, וחוזר חלילה..."

לצד בקיאותו המהבילה בתורת הנגלה, שוחחו בירושלים גם על בקיאותו בתורת הנסתר. למרות שכך היה ביתו פתוח במשך כל שעות היממה לתלמידים ולשוואלים, בימי שישי היה נעלם מביתו לכמה שעות. אמרו, שהוא לומד אז רזין דרזין עם המקובל הגדול בעל ה"לשם" לצוק"ל.

בקרב חכמי התורה בירושלים רווחו שמועות שונות בנוגע לכח הזכרון המופלא שניחן בו, כגון מה ששמעו מפיו באחד הימים, שנזהר כל ימיו מלאכול זיתים שלא הוטבלו בשמן זית (כמאמר חז"ל הוריות י"ג ע"ב "כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה").

תלמידיו אומרים שנפלט מפיו כמה פעמים, כי כל מה שלמד או ראה אי-פעם בספר, נחרת בזכרוננו לכל ימי חייו. לפעמים, כשנפגש עם אנשים שלא ראה אותם יותר מעשרים ושלושים שנה, היה אומר אליהם תיכף ב"שלוש עליכם" הראשון: "וזו הקושיא שדיברנו בה אז כשנפרדנו, זה התירוץ שיכולים לתרעה..." כאילו עומדים עדיין באמצע השקלא-וטריא.

מספר אחד מזקני ההוראה שליט"א: בצעירותי, הייתי יוצא ובא בבתי גדולי הדור, וקיבלתי היתר הוראה מגאוני ירושלים. אם קרה וחדרו לליבו אי-אלו הרהורי גאווה על לימודי, הייתי סר לביתו של הרב מטעפליק ומשוחח עמו בלימוד, או אז הייתי נוכח שאיני יודע מאומה...

דרך לימוד מיוחדת היתה לו לרבינו, דרך מקורית אשר היא נחלת יחידים בלבד, היא אינה בנויה על הסברא - אשר ביד כל אחד ואחד לבנות ולסתור. כגאון עולם הבקי בכל מכמני התורה, לא אהב רבינו את דרך הלימוד המיוסדת על סברות הגיוניות והגדרות, בפרט של אלו העמלים לתרץ את דברי הרמב"ם בסברות ובדרך ההגיון, שראה בהן רק אחיזת עינים. "בוא וראה - אמר פעם בדרך צחות לאחד מתלמידיו - לא די להם, לטוחני סברות אלו, ההסברה במלים. הם משתמשים גם לסיוע בתנועת ידיהם..."

ובעוד שאחרים טרחו לתרץ את הרמב"ם בסברות, ניתוחים וגדרים, נתן רבינו את מקורו הטהור של הרמב"ם על ידי בקיאותו המפליאה.

א ספעציעל'ן חוש" (חוש ייחודי)

אכן, מורי-דרך ענקיים היו לו לרבינו, אולם, עיקר מעלתו - בהיותו הוא עצמו בעל חוש מיוחד לפסוק הלכות. לעת זקנותו, נפלט ממנו תחת אחד השיחים, שפעם שהה בקיץ במקום מנוחה, והתאספו באותו מקום הרבה גדולי וזקני הדור. עלתה אז שאלה מסובכת והרבנים פלפלו הרבה בדבר. בסופו של דבר הכריע רבינו בשאלה, והרבנים סמכו את ידיהם על הכרעתו. בענוותנותו הפטיר: "מ'דארף פאר דעם א ספעציעל'ן חוש" (צריך לזה חוש ייחודי), ו"געפיהל בהוראה" (-הבנת הלב בהוראה).

אותו חוש, התבטא בכמה וכמה מישורים. בראש ובראשונה, במומחיות 'לשלוף' את הפסק מתוך דברי הפוסקים, כאותו מעשה המסופר, שפעם הגיעה שאלה בהל' יו"ד ח"ב למרן הגאון האדיר רבי זעליג ראובן בענגיס זצוק"ל ראב"ד ירושלים. הוא שלח את השואל לרבינו, והורה לו לברר אח"כ את המקור לפסק. כאשר חזר השואל הראה לרבינו את לשון של ש"ך - עליו הצביע רבינו. נפעם הרב בענגיס והפטיר: "אזא ש"ך קען נאר דער טעפליקער רב", כלומר, רק הוא יכל לשאוב מתוך דברי הש"ך תשובה לשאלה זאת שבאה לפניו.

בהזדמנות אחרת הפנה מרן הגרז"ר בענגיס זצוק"ל שואל מסויים לרבינו, וכך אמר לו: "מה אתם חושבים שאני לא יודע את התשובה? אלא שהתשובה תלויה במחלוקת גדולה, וכדי להכריע בשאלה זו, צריכים להיות הרב מטעפליק - כי לו יש "ברייטע פלייצעס" - כתפיים רחבות".

בערוב ימיו, סיפר בעצמו לתלמידו הגרש"ז אויערבך זצ"ל, על השאלה הראשונה שנשאל בתור רב בישראל, המחמישה את כוחו הגדול בהוראת הוראה, בכל שאלה קטנה כגדולה.

היה זה בליל שבת ראשונה שעשה בקהילתו. אחרי שסיימו את התפילה והלך לביתו, ליווה ראשי הקהילה והגבאים, והנה ניגש אליהם נער ושואל: "אמי ילדה בן עכשיו בלילה, אימתי צריך לעשות סעודת "שלום זכר", בשבת זו או בשבת הבאה שלפני המילה?"

האנשים מסביב נבוכו לשמע ה"שאלה" המעניינת, מי רב ויודע להשיב על אתר איך נוהגים במקרה כזה.

אך לשמחת ליבם, הרב החדש הפתיע כשהשיב לילד מיניה וביה, כמי שהיה מוכן לכך, שיש לעשות את ה"שלום זכר" עוד הלילה. "הדבר מפורש בפרי מגדים הלכות פסח" - אמר.

הלמדנים שבעיירה לא פסקו מלהשתומם, לחידה היה בעיניהם, איך פשט ספק במנהג "שלום זכר" מפמ"ג הלכות פסח? אבל אחרי שחיפשו ובדקו, מצאו כדבריו: ה"פרי מגדים" בדן "ההולך ביום ארבעה עשר בניסן לדבר מצוה" (או"ח סימן תמ"ד ס"ז), מבאר קצת (ב"משבצות זהב" ס"ק ט') את הסעודות הנכללות בכלל "סעודת מצוה", ואגב אורחא מביא דברי ה"תרומת הדשן" שסעודת ליל שבת דזכר מצוה. ומציין: "ויראה אם נולד בן זכר בליל שבת אחר צאת הכוכבים... דקורין לזכר בלילה זה, לא בליל שלפני המילה, דמשמע התם 'שנושע מבטן אמו', וקרוב ללידה עושין...".

כוחא דהיתרא

רבינו נודע בכח דהיתרא שלו, וכך אמר: "אז מען וויל מחמיר זיין - דארף מען קענען מחמיר זיין, נישט סתם מזיק זיין יענעם", (בתרגום חפשי: אם רוצים להחמיר - צריך שתהא לזה ידיעה נרחבה ואחריות גדולה, ולא - הרי זה סתם מזיק לזולת).

בהזדמנות נשאל על 'כח דהיתרא' הגדול הלזה, נענה ואמר: "כשהייתי בן עשר כבר ידעתי לומר 'טריפה', במשך ארבעים שנה לא הוצאתי עין מן הגמרא, ולכן אני יודע גם להגיד 'כשר'..."

כ"ק אדמו"ר מסלונים בעל "נתיבות שלום" זצ"ל, ששהה הרבה במחיצתו, אמר פעם: מד' אמותיו תימר ועלה תמיד ניחוח של קדושה וטהרה! מעשה שביקש מי בנוכחותו להפריז בחומרות שלא לצורך, נזדעזע הרב ואמר לו: "חומרה יתירה כזאת - השורש שלה בפגמי נפש", וכשהוציא הרב את הדברים מפיו התייפח בבכיה גדולה.

תשובה דומה השיב כשסיפרו לו על מישהו בשכונת "בית ישראל", שהידר לאכול בפסח מצה שמורה מעבודת-יד, ואילו את מצות-המכונה שהיו ברשותו וחס עליהם (הדבר היה בשנת תש"ח בימי המצור והמצוקה בירושלים) כלל בשטר מכירת חמץ לגוי, דבר שזעזע את הרב, עד שקרא בקול מתייפח וחונק מדמעות: "חס וחלילה, יישקע הדבר! איך יכולים להוציא מן הפה אפילו שמץ של לעז ורינון על מצות כאלה, שרבבות אלפי ישראל אוכלים אותן בפסח..."

יראת הוראה

לשיטת רבינו - הוראה ויראת שמים, תרין רעין דלא מתפרשין הם. אי אפשר לזה בלא זה. עיניו הטהורות,

הארונות המלאים שעמדו בחדרו: "ואני רכשתי את כל אלה בלא דיני תורה..." מיד נסוג בו התובע, הקונה, והודיע שמוותר.

עוד היה מעשה, שבאו אליו לדן-תורה גבאים של בית-הכנסת בשכונה, עם שכן המחזיק רפת בחצרו ומוציא פרנסתו ממכירת חלב, על רקע הטענה, שריחות העולים מן הרפת מפריעים לתפילה בבית הכנסת. דיבר רבינו עם כל אחד מהצדדים ביחידות. אח"כ התברר, שהטיף מוסר לבעל הרפת, על שאינו מתרחק מבית הכנסת, בזמן שברור כי הריח מזיק ומפריע לרבים, והוכיח מאידך את הגבאים על שהריבו לדרוש דבר כזה, לנשל יהודי מפרנסתו כשיורחק מכאן... מאחר שלא ידעו בגמר הדין-תורה מי חייב לסגת, חזרו לשאול אותו, אך הוא הגיב בפשיטות: "עניתי לכל אחד לפי ענינו. היהודי השכן חייב לדעת את שלו - הגבאים את שלהם..."

את העובדה הבאה אפשר גם לזקוף ליראת ההוראה של רבינו, שפעמים רבות נכנסו נשים עם שאלות פשוטות ותמימות ולא פטרן מיד, אלא פתח את השו"ע ועיין ואח"כ פסק להם. והסביר אח"כ, שאם אשה תתבייש שבאה לשאול שאלה פשוטה, זה עלול לגרום לה בפעם אחרת לא לשאול שאלה שהיא לא-פשוטה.

את יראת ההוראה שלו, כך רבינו גם ביראת הכבוד וחרדת קודש לדברי הפוסקים. פעם אמר על אחד ממורי ההוראה: "אינני מבין כיצד הוא מסוגל לפסוק הלכות, אם אינו מאמין שהט"ז נכתב ברוח הקודש!..."

דברי הש"ך (דער הייליגער ש"ך כלשון), היו לו כדברי אורים ותומים. לעיתים קרובות דיבר ברוגזה ובתרעומת רבה על אי אלו למדנים שהתיימרו להפריך את דבריו הקדושים פה ושם, מבלי להעלות על הלב את האפשרות, שפשוט מפני קוצר המשיג לא ירדו לסוף דעתו של הש"ך...

כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא זצוק"ל היה מספר סיפור שהוא ואביו זצוק"ל היו נוכחים בו: רבינו זצ"ל נהנה שנכנסים אצלו בני הישיבות לדבר בלימוד, והרבה אכן הגיעו. פעם נכנס אליו תלמיד ישיבה, ואמר פשט מסויים בגמרא, נענה רבינו זצ"ל: "ברשב"א כתוב אחרת". זחה עליו דעתו של הבחור, והוא התבטא בסגנון של 'אז אני אומר אחרת'. מחה בו רבינו בחריפות: "אתה חייב נידוי!" הוא הודיע לבחור שאין ברצונו לעמוד בתוך ד' אמותיו, וגירשו מביתו...

כבן-בית לגדולי הפוסקים היה חרד לכבודם, רב את ריבם בנפש סוערת ובריתחא דאורייתא, עד שכאשר רב

חלונות הנשמה הגדולה שלו, שהפיקו תמיד אור זך, ירדו פלגי מים לעתים קרובות מתוך פירכוס נפש מרוב יראת הוראה.

הגה"צ רבי נטע פריינד שליט"א הגדיר את הדברים כך: "בני ירושלים אהבו לשאול אותו דבר הלכה, כי הוא היה 'גוטע יוד'... ועם זאת שהיו לו כתפיים רחבות מאוד בפסיקת הלכה, ראו בחוש את היראת-שמים העצומה שהייתה לו בעת שהשיב על שאלות".

סיפר ש"ב הרה"ח ר' יוחנן אוירבך ז"ל מתל אביב:

פעם אחת הלכתי עם הרב זצ"ל ברחוב העיר, הלכנו לדרכנו. לפתע עצר מהילוכו, ופנה אלי בהתרגשות: "הידעת, אחא, לאחר מאשה ועשרים שנה כשאבוא לב"ד של מעלה, ישאלו 'אתה היית רב בירושלים?!' - - - ועיניו שתתו דמעות רותחות.

תקופה מסוימת, סמוך לעלותו לעיה"ק ירושלים, התפרנס רבינו מהשגחת כשרות על אחת הטחנות הגדולות לקמח בחיפה, לפני חג המצות. עד אז לא נתן רבינו מימיו הכשרים למוצרים לפסח, ואז - כשהוצרך לקבל על עצמו לפקח על הטחנה, הקפיד ללון בטחנה מרוב זהירות בהשגחה שתהיה למהדרין מן המהדרין.

"זכורני" - מספר נכדו - "כשהיה שב הביתה, היו כל בגדיו לבנים מאבק הקמח, כי היה שוכב סמוך לשקי הקמח..."

כל קולא שהקיל - באה לו לאחר עיון וכובד ראש מעמיק, ותוך ידיעת האחריות הרבה המוטלת על כתפיו, עד שפעמים רבות לאחר שהצליח למצוא קולא לשאלה שנשאלה לפניו, נתן צדקה כנגד זה, כמו וזקוק עצה לכפרה.

סיפר אחד מתושבי קוממיות: זכורני, פעם שנשלחתי במיוחד מטעם המרא דאתרא הגר"ב מנדלזון זצ"ל, עם שאלה מסובכת מאד בדיני טריפות. ישבתי אצלו כשעה בערך, עד שבירר את השאלה, וקרא מכתבו של הרב זצ"ל וסברותיו בכוחא דהתיירא, ובסוף הסכים דעתו לדעת הרב זצ"ל והכשיר. אולם, מיד פרץ בבכי, וצווה עלי לתת שניים וחצי לירות עבור עניים, שבאותו הזמן הזה היה בערך כשבועיים פרנסה למשפחה בינונית, ומיד קרא לגבאי הצדקה ונתתי לו את הכסף, באומרו לגבאי שיחלק את הכסף מיד, בכדי שיהיו לעניים עוד לשבת זו.

וכמו ב'יורה דעה' - היו הוראותיו ופסקיו מנותבים על יראת שמים טהורה, כמו-כן ב'חושן משפט' - בדיני תורה שבין אדם לחבירו, תבע רבינו בראשונה מבעלי הדין את טהרת המדות, עוד טרם יוכרע ה'שורת הדין' ביניהם.

מעשה שבאו לפניו שני אברכים לדן-תורה. האחד רכש מחברו עותק נדיר של ספר מסוים, במחיר שהשתוו ביניהם, ועכשיו רוצה המוכר לחזור בו, מאחר שהתברר לו כי לא ידע את ערך הספר, והקונה מסרב לוותר. כיון ששמע במה המדובר, סח לאברכים, בהצביעו על

מודעה!

למען אחינו חוקרים אשכנזים והספרדים
דיידי שכונות בית ישראל הישנה והחדשה
ושערי פינה ובנינותי ה' עליהם יחו

אחינו הנכבדים וחוקרים!

היות כאשר בשכונות הגו, אין דע עירוב פרטי
רק אנו מוכנים על העירוב הכללי שבפניהם
ירושלם תזכר בכלל, והענין הגו עליו מאד רבוא
לדידי חילול שבק אשר אין בדינו להקין.
רכן הסכמנו להשתדל בעה"י רחוקה השכונות
הגו בעירוב מיוחד ולמנות על זה משנה
מיוחדת שישנה בכל עשיק על זה והגר יחי
תחת השטחתי שיהי כרת והלכה.

ובכן בקשרי מכל אנשי השכונות הגו
שישרתפו כאורא ברבר מעט כפי
רצונו במעוה רבה כזו, כשילך הגוה לקבץ
בכל עשיק עבור הצאות החוקרים ושכר
המשנה ועבור הגוה.
והפך ה' בדינו יצליח להסר מכשול
מדרך עמו

הס' ה' מלא תפלה
הבא מה' ה' תפלה
ה' תפלה
ה' תפלה

ה' תפלה

קריאת קודש מרבינו זצ"ל

כעבור

ימים אחדים נכנס
אצלו בן הקצב, שסר

מן הדרך והשתייך לקומוניסטים, כשרובה בידו, ותבע
ממנו לשנות את הפסק. היתה זו פעם ראשונה, שמישהו
העז פנים ברבינו, מאז הגיע לעיר לפני יותר מעשרים
שנה. הוא לא נרתע מאימיו של בן הקצב, לא חזר בו,
אבל כפי שסיפר אחר-כך, המקרה הזה שימש לו אות כי
נשתנו הזמנים, ושוב לא יכירו מקומו בארץ שהקומוניזם
הכופרני משתרר עליה.

וכך סבר רבינו וקיבל, כי הרב - אסור לו להיות תלוי בשום
גורם שהוא, ועליו להשתדל להישאר עצמאי לחלוטין, כך
שלא יוכלו הממונים עליו לכפות על הרב את דיעותיהם.

היה זה בתחילת שנות התר"פ, כשרבינו כבר נמלט
ממלתעות הקומוניזם ברוסיה, ושהה בדרכו בעיר
קישנוב, שם היה לראש הישיבה הגדולה בעיר. ראשי
מרכז "אגודת ישראל" בויה, הרב ד"ר פנחס כהן ורבי
וולף פפנהיים, שיגרו מכתב אל מרן הגר"ח זוננפלד זצ"ל
לירושלים, בבקשה לעשות כל מאמץ אפשרי על-מנת
שהרב מטעפליק יקבל את הרשיון המבוקש, מהמיכסה
של הבריטים לאגודת ישראל.

במכתב זה מציינים העסקנים נקודה אחת, המאירה באור
יקרות את דרכו המיוחדת של רבינו, בבחינת "החכם עיניו
בראשו", כאשר גם בשעת דחקו נזהר מלהשתעבד תחת
עול רבנות שיש לו חשש שלא תהיה לרוחו. הם כותבים,
כי הרב נאלץ היה לעזוב את רוסיה "מטעמים כמוסים",
וכי גם כ"ק אדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש זצוק"ל, פנה
אליהם להשתדל בעדו. בתוספת הטעמה, כי בעצם

פלוני נטה מדנפשיה לפסוק דלא
כרדב"ז, התרגש הרב דטעפליק
והתפלא איך יכולים לנטות מחד
מקמאי, הרדב"ז, ובפרט בירושלים
- הלא הוא היה מרא דאתרא...

מלבד זאת, כשלמד את אחד
מדברי הפוסקים העמיד את 'בעל
השמועה' כאילו עומד לנגדו. ומלבד
שלמד את הדברים המפורשים
בספרו של אותו גדול, העמיק
להבחין ביראת שמים שאפפה את
המחבר טרם גשתו ללימוג התורה.

וכך מספר תלמידו הגרא"פ גלרטר
זצ"ל מחיפה: האברכים שלמדו
לפניו הוראה, המה ראו כי גם כל גישתו
והתייחסותו לגדולי הפוסקים צריכה לימוד,
שכן מלבד שהתבונן בגדולתם בתורה עוד
הרבה למד מיראתם הקודמת לחכמתם. וכמה
פעמים בעת שלימד 'פרי מגדים', כשהבחין מה מאד
הפמ"ג מתיירא ומתלבט אם להקל, היה תופס ראשו
בשתי ידיו ומזדעק בהתפעלות: "אוי, האט דער פרי
מגדים מורא גיהאט פון אנ'עבירה..."

כשהזכיר את ה"נודע ביהודה" שמעו אותו מתבטא,
שרואה בו ספר מוסר, מוסר השכל, עד היכן מסוגל ילוד-
אשה להגיע ביגיעתו בתורה לדרגות עליונות...

פעם שאל מורה הוראה פלוני מנכדי הרב בעל התניא
זי"ע, אם למד את שולחן ערוך הרב - יורה דעה. ענה
מורה ההוראה: והרי יש שם רק סימנים ספורים? אמר
רבינו: אבל אינכם יכולים לשער את האיכות הרבה
שטמונה בהם, כמה גאונות וחידושים נפלאים במעט הזה.

עצמאות בהוראה

הצוואה הפלאית: "זת"ל עי' ברע"ב - - -"

הסיבה שהביאה את רבינו זצ"ל לעזוב את מקום רבנותו
בוואהלין, ולצאת מארצו וממולדתו לדרך של גלות
וטלטולים בלתי צפויים, קשורה גם היא בגודל חרדתו
למסורת ההוראה הצרופה, ומעשה שהיה כך היה:

בשנים הראשונות אחרי המהפכה הסובייטית, המשיך
רבינו לנהל את עדתו, מבלי שהשלטונות יפריעו לו
במעשיו. אך הנה אירע מעשה שגרם לו להחליט כי
עליו לעזוב את המקום. שני אנשים באו אליו לדין תורה,
האחד שמש בית-הכנסת, השני קצב בעיר. שמע הרב
את טענותיהם, ואחרי שיקול הדעת פסק לטובת השמש.

אותו בראש, אך הוא נשאר נאמן לעצמו: שייף ועייל, שייף ונפיק. מסתפק בקב חרובין, חי בעוני ובדחקות, ודירתו במשכנות-דלים במרתף שמתחת לבית הכנסת בשכונת "בית ישראל".

רצוי 'לרוב' אחיו...

בהכתרת אחד מגדולי רבני ירושלים, ציטט רבינו את הפסוק: "כי מרדכי היהודי רצוי לרוב אחיו", ובגמרא (מגילה טז, א) "מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין", ופירש בעל העקידה, שפירשו ממנו מיעוט פורקי העול של הצדוקים, שלא היו מרוצים מפסקיו, וזוהי מעלתו של מרדכי הצדיק. הוא הדין על המורה הוראה, להיות רצוי רק "לרוב אחיו", ולא לחפש למצוא חן בעיני הסרים מדרך התורה והיראה.

שימוש חכמים

בטוב עיניו וברוחב לבו, פתח רבינו את דלתו בפני כל צורבא מרבנן שהיה חפץ ללמוד מפיו דרכי הוראה ושימוש חכמים. כתובתו של רבינו היתה הכתובת בה"א הידיעה של כל צעירי מורי ההוראה בירושלים. ראש לכל, הכניס בהם רבינו את הגבורה והאומץ להכריע בשאלות גורליות, ובנוסף לכך, לימד את הבאים בשעריו את הנהגת הרב, הן באומנות להעמיק במה שמעבר לשאלה, והן בצעידה בדרכי ענוה ויר"ש, ולא להטיל מורא בשואלים.

כך אמר לאחד מצעירי הלומדים שהתכשר לרבנות, וישב במעונו הרבה ימים לצורך שימוש חכמים: "כשאתה עוקב אחרי מעשה, שים לב לא רק לפסקים והוראות, שים לב בעיקר להנהגה כללית שעל הרב לדעת... לדוגמא, כשנכנס יהודי סתם ביום-חול ובשורה טובה בפיו שילדה אשתו בן או בת, או שארס את אחד מצאצאיו בשעה טובה ומוצלחת, מה זה אומר לך? שצריך לשמוח בשמחתו? לברכו במזל טוב? לדידי זה אומר קודם-כל שיש לבדוק שמא זה זקוק לעזרה, אולי ביתו ריקם, ויש לצאת מיד לדרך..."

ובספר הזכרון "מבקשי תורה" (תשנ"ז ח"א): "אצל הרב מטעפליק למד סבר וקיבל רבנו הגרש"ז אויערבך, דרכי הוראה ושימוש בפסיקה הלכתית, גם ינק ממנו הרבה ענווה, פשטות ומסירות".

רבינו זצ"ל סלל דרך מיוחדת למורי הוראה, לפיו צריך הרב ומורה ההוראה לעשות

לימים רבים, כשכבר ישב רבינו בירושלים, והיתה דחוקה לו שעתו עד מאד. ומצד שני, עומדים ראשי "הועד הלאומי", ומציעים לו 'הרים וגבעות' באם יצטרף לעמוד בראש מוסדותיהם. מזכר רבינו ב'צוואה' שכתב לו סבו, צוואה שהכילה רק שלש מילים, אשר עד היום - זה עשרות שנים מיום פטירת סבו, לא הצליח לפענח את פשר הצוואה.

הרהר רבינו בדעתו, שאולי יש בצוואה זו רמז על המבורך בו הוא מצוי כעת, והראה אותו לפני מרן הגרי"ח זונפלד זצוק"ל, שמיום בואו לירושלים דאג במסירות לצרכיו והוא אשר הושיבו ברבנות שכונת "בית ישראל". הצוואה הכילה את המילים: "ות"ל עי' ברע"ב".

ולמרבה הפלא, מרן הגרי"ח זצוק"ל - חכימא דיהודאי, עמד מיד על פשר הדברים, שהם ראשי תיבות ו'אל תתודע ל'רשות, לפי ביאורו של רבינו עובדיה ברטנורא "כדי ליטול רבנות על ידה".

ראה רבינו בכך אות מן השמים, ולמרות רוב דוחקו לא פנה אל רהבים ושטי כזב, ונשאר עצמאי ונאמן למסורת ההוראה הטהורה, ללא כחל וללא שרק וללא פירכוס.

וכך כל שנות מגוריו בירושלים, למרות שהשכיל לרקום יחסי ידידות וקירבה מצויינים עם כל חוג ושכט, נשאר נאמן לעצמו והזהדה בגילוי-לב עם עדת היראים שהסתייגו ופרשו מן הועד הלאומי. הרבה פעמים ביקשו להושיב

RABBI
S. A. POLONSKY
Tulsa, Okla.
JEWELERS & GEM CUTTERS

278
שמשון אתה פולחנסקי
הספר נחלקת בין ישראל
העם ירושלים אבינו

[illegible]

מכתב התפטרותו של רבינו זצ"ל מהוועד הלאומי

בעצמו מעשה ע"פ התשובה שהורה, ולתת לשואל את הבטחון שקיבל תשובה 'לכתחילה'. באי בית רבינו מזכירים, שבכל פעם שהיה מורה הוראה בדיני איסור והיתר, התפרץ בבכי מרוב התרגשות כשהוציא מפיו את המילה "כשר", והיה מהדר לטעום כלשהו בקצה לשונו ממה שהתיר, כדי שיבינו כי ההוראה היא גם לעצמו ולא רק לזולתו...

יבואו כמה עובדות ממעונו ההלכתי של רבינו, וילמדו מעט על הלך רוחו ועל דרכי פסיקתו.

(א) סיפר הג"ר אליהו ראם זצ"ל:

מעשה באחד מחשובי חכמי הספרדים, בן של קדושים ובעצמו תלמיד חכם מובהק, שבהיותו אבך התעוררה אצלו שאלה על כשרותו של עוף שקנתה הרבנית לכבוד שבת. הוא הלך ושאל את הרב בעל 'כף החיים', שפסק לאסור את העוף. השואל, שידע שיש צדדים להקל וחשש שיישאר ללא בשר לסעודת שבת, החליט לפנות אל הרב מטעפליק, שהיה ידוע בכוח דהיתרא שלו, ולא אמר לו ששאל תחילה את הרב בעל 'כף החיים' ואת אשר נפסק על העוף.

הרב מטעפליק הכשיר מיד. וכאשר ראה כי השואל עומד ותמה, כמהסס על ההיתר שניתן בפשטות כה רבה, נכנס למטבח, נטל סכין, חתך חלק מהכנף והשליך לתוך סיר החמין שלו שעמד על האש. השואל חזר לביתו שמח וטוב לב, שיוכל להתענג בשבת כדבעי בעוף כשר למהדרין, שגם הרב מטעפליק אוכל ממנו. ואכן רעייתו הכינה מהעוף מרק לסעודת שבת, ואת היתר שמה בתוך החמין.

כשחזר בליל שבת מבית הכנסת לביתו לקדש ולאכול סעודת ליל שבת, ראה מרחוק אש ותמרות עשן יוצאים ממטבח. משנכנס חשכו עיניו בראותו כי הפתיליה התלקחה והסיר עם המרק היה למאכלת אש. הוא נאלץ לסעוד סעודת ליל שבת במאכלי חלב. למחרת בשבת בבוקר השכימה רעייתו והלכה לתנור השכונתי כדי לקחת את קדירת החמין שהטמינה, והנה התברר כי הפועל שכח להכניס את הסיר לתוך התנור, והוא נשאר מתחת לספסל ולא התבשל כלל.

כאשר חזרה מן התנור בידיים ריקות ונאלצו לעשות שבתם חול, החל אותו חכם מהרהר בלבו: כנראה שבכל זאת צדק הרב בעל 'כף החיים', והקב"ה שמר רגליו ומנעו מלהיכשל באכילת עוף שיש ספק בכשרותו, כפי שכתוב שצדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם במילי דאכילה, כל אותו יום השבת היה מהורהר וליבו נוקפו על שהכשיל את הרב מטעפליק.

למחרת היום הלך להרב מטעפליק וסיפר לו את כל הקורות אותו בקשר לעוף. הרב מטעפליק חיך ואמר: 'שמעני, העוף היה כשר למהדרין מן המהדרין. אני אכלתי ממנו, והחמין שלי לא נשרף. אלא שהחיסרון היה בכך,

אתה העלמת ממני ששאלת כבר חכם ואסר, לכן נענשת כדי שתזכור לא לעשות דבר כזה".

(ב) בשלהי שנות כהונתו בטעפליק שבואהלין, התחוללו הפרעות הקשות באוקריינא, בהם נספורים רבים וטובים מבני עמנו. לאחר הפרעות באו אליו יתומים עניים בשאלה קשה: אמם, שנרצחה ונקברה בבגדיה, טמנה באפודתה אלפי רובלים. עתה שאלתם בפיהם, המותר לפתוח את קברה כדי להשיג בעדם משען לחם? אחרי שיקול-דעת, הורה להיתר.

לימים רבים - בהיותו יושב כבר בארץ הקודש - נשאל על סיבת ההיתר. אמר, שבתחילה סירב אכן להתיר את השאלה. אולם, אח"כ בראותו את המצב העגום של היתומים, בהסתמך על הוראת הגרי"ש נטנזון זצ"ל מלבוב (שו"ת שואל ומשיב סימן שס"ג) לפתוח קבר כדי להתיר אשה עגונה, משום שנוח גם להבעל הנקבר - להתיר אשתו מכבלי העיגון. בודאי, אמר, גם לאמא זו נוח שיתומיה ישקיטו רעבונם.

(ג) הגרמ"מ מנדלזון שליט"א רבה של קוממיות, ואחיו הגרי"י שליט"א, מספרים את הסיפור דלהלן:

בתקופה בה השגיח רבינו על מפעל הקמח בחיפה, שהה בחיפה הסמוכה לכפר אתא, מקום כהונתו של אבינו זצ"ל. באותה תקופה היו מצויים הרבה דיני תורה, מאחר והגיעו לארץ פליטים רבים שעוד בחו"ל קנו קרקעות בארץ ישראל - הרישומים לא היו ברורים בדרך כלל, ועל כן התגלעו חילוקי דעות אשר התגלגלו לפתחו של בית הדין.

דיון אחד התגלגל לפתחו של אבינו זצ"ל, בה נקרא רבינו לכפר אתא לייצג צד אחד, הגאון הישיש ר' גרשון חן ז"ל מחיפה, מגדולי חסידי ליובאוויטש, את הצד השני, ואבינו זצ"ל שהיה צעיר מהם בהרבה, היה אמור לשמש כבורר שלישי המכריע והפוסק בנדון.

שני הרבנים הזקנים התווכחו אז ויכוח קשה בהבנת דבריו של ה"בית יוסף", בסימן פלוני מחושן משפט, הנוגע לענין שעסקו בו. אבינו זצ"ל נטה אישית לקבל את דעתו של הרב דטפליק, אך בגלל גילו לא הרהיב להכניס ראשו בין ההרים. לכן העלה בשולחן הדיונים הצעה מעשית לשלוח את השאלה להכרעת האדמו"ר הרי"ף מליובאוויטש זצ"ל, וכפי שיחליט כך יקום.

מיד פתח הטעפליקער ואמר: "הרב דכפר אתא, הרי כאן אתם מרא דאתרא, עליכם איפוא להגיד בפה מלא את מה שבליבכם בנוגע לדיון! אין פה מקום אף לשמץ של מורכ לב והיסוסים!"

והוסיף לזרוז במילים כדרבנות לחגור אומץ וללבוש עוז כדי להביע את דעתו, דעת תורה כפי שמחוייב וצריך לעשות רב אמיתי בישראל! ואכן אבי פסק כדברי הגאון מטעפליק.

אבינו זצ"ל הבין כי מלכתחילה הבין הרב מטעפליק כי

והבלן טענו שניהם כולה שלי והם הלכו לרבינו שיפסוק את הדין. רבינו שמע את המקרה, הוציא מהארון מסכת בבא מציעא, למד עם הילד את הסוגיא, והסביר לו בטוב טעם ודעת שהדין עם הבלן.

כבודם של בני תורה והדרכתם בנתיבות התורה

בקרבנו בערה אהבת לומדי תורה לאין שיעור, בכל לב חפץ ביקרם ובהתעלותם במסילות התורה.

מספר על כך הגאון הגדול רבי לוי רבינוביץ שליט"א: פעם ישבנו אצלו מספר בני תורה צעירים, ונבחנו אצלו להיתר הוראה. בשעת הבחינה נכנס יהודי ושאלה חמורה בפיו - בנו חלה מאוד רח"ל ושאלתו היא האם הוא - האב - יוכל להעביר לבנו 10 שנות חיים?! הרבה הרב והשיב: כן, הדבר אפשרי, אבל יש לשלם על כך. הוציא האב סכום כסף נכבד מאוד, והרב ערך מי שברך ותפילה מיוחדת. לאחר שיצא האב, חילק לנו הרב את כל הסכום ולא הותיר לו מאומה.

זכורני שהיה זה כזה סכום גדול עד כי רק בחלק שאני קיבלתי רכשתי מספר כסאות, דבר נדיר מאוד באותם ימים.

מוסיף הגר"ל שליט"א לספר עוד:

באתי אליו פעם בימי בין הזמנים של חודש תשרי, היה אז בין הזמנים רק בתשרי וניסן, על המושג בין הזמנים באב לא שמעו בכלל!

הטעפליקער רב שאלני, מה נעשה בישיבה?

ענית, שהמלמדים עסוקים בטרדות החג, ועל כן התלמוד-תורה סגור.

התפלא הטעפליקער רב ואמר: הרי התלמידים אינם טרודים כעת, ומדוע לא דואגים לביטול התורה שלהם?! בעקבות דבריו אכן יסד רבי יעקב רוטמן מנהל "תורה ויראה" דאז, סדר לימוד מיוחד לבין הזמנים ואף דאג לתקציב מיוחד לשם כך.

בשנת תש"ג, כשיסד הר"ר שלמה גוטליב ז"ל את ישיבת "בית הוראה" בירושלים, פנה אל רבינו שיסכים לעמוד בראשה, ועל-פי בחירתו נאסף סגל אברכים מצויינים - משמנה וסולתה של עיר הקודש - ללמוד פה ולגדול בתורה. מספר אחד מהם:

לא אשכח לעולם את הערב הראשון לפתיחת הכולל, כשנועדנו כולנו בביתו של הגאון דטעפליק זצ"ל ביחד עם המנהל הרב נפתלי צבי גוטליב, ועלינו משם אל

הוא מצדד כדעתו, ועל כן שאלו מנין ידע זאת. השיב לו הרב תשובה גאונית: 'הרי אם היית סובר שהצדק עם רבי גרשון חן היית מציע לשלוח את הקטע לאדמו"ר מסקווירא, כדי שהוא ישכנע אותי שאינני צודק, שהרי הנני שייך לבית טשרנוביל, מכך שהצעת לשלוח דווקא לאדמו"ר מליובאוויטש, הבנתי כי חפצת כי דווקא הוא ישכנע את ר' גרשון חן שהוא מחסידיו...'

ד) סיפר הרה"ח רבי פנחס בריזל: פעם נמצא בפסח גרגיר שעורה בתוך צלחת מרק. ברוב בהלה, אצו לשאול את רבינו האם יש לבדוק שוב את כל הבית מאיסור חמץ, וכן האם הסיר כולו נאסר ע"י החמץ.

למרבה הפלא, הורה לבדוק שמא יש שעורים ב... שטריימל. בקליטתו המהירה הבין שיתכן שבעל הבית נכח בחתונה, והרי המנהג להשליך על ראש החתן גם שעורים (לאחר הכיסוי לפני החופה), ושמא נתפסו כמה שעורים בשטריימל. בדקו כדבריו וכן מצאו, ובכך נאסרה רק מנת המרק, אך הסיר כולו ניצל.

במצבו של השואל

כחלק ממשנתו הצרופה, בה על הרב לדאוג למצבו של השואל, דאג מיד רבינו בכל שאלה ששאל ולדאבנו לא מצא פתח להיתר, לכסות את ההפסדים שנוצרו משאלה זו.

השו"ב הר"ר ישראל יצחק חסידה ז"ל סיפר: פעם היה נוכח כאשר אשה עניה באה לפני רבינו עם שאלה בעוץ. הוא טרח למצוא להכשיר את העוץ, אך הכריע שהעוץ טרף. תכף מסר לה סכום כסף מכספו האישי והורה לה לקנות עוץ חדש.

בהזדמנות אחרת נוכח אחד מתלמידיו, שפניו מעידים עליו שהוא נמצא במיצר. התעניין בנעשה ורבינו סיפר לו, שכעת הגיעה לפניו אשה עם עוץ בידה ולא היה יכול להכשירו. זה היה ביום חמישי ורבינו הצטער שלמשפחתה לא יהיה עוץ לשבת. קיבל על עצמו היהודי שאימתי שיפסוק על עוץ 'טריפה', ישלח את השואל אליו והוא יתן לו כסף לקנות עוץ חדש. פני רבינו קרנו ואכן שלח אליו הרבה פעמים אנשים.

בישיבת חברון היתה תקופה שהנהלה חילקה לתלמידים תלושים, באמצעותם רכשו מזון. היה תלמיד שרכש מזון עם תלוש ואז הפסיקה הישיבה לשלם את התלושים; בעל החנות תבע את הבחור שיפרע את החוב. בצר לו פנה הבחור אל רבינו שהורה לו שהוא אכן חייב לפרוע את שטר החוב, אלא שרבינו מסר לו את מלוא הסכום על אתר.

פעם אחת מצא ילד במקוה סכום נכבד, חצי 'פונט'. הילד

באחד ממשאותיו של הגר"ע יוסף שליט"א לבני תורה אמר כך:

הגאון רבי שמשון מטעפליק זצ"ל רבה של שכונת בית ישראל, היה גאון עולם, לא היה דבר שלא ידע. הרמב"ן במלחמות היה שגור על לשונו בעל פה. הר"ן, הרז"ה. והיה לומד הרבה ספרי הלכה ושו"ת, וברובם המכריע של הפוסקים הספרדים. היה משנן את ספר 'דבר אמת', את ספרי החיד"א וכד'.

באחת הפעמים כשהייתי צעיר לימים ושמשתי לפניו בהלכה, היה אומר לי, תלמד בספרי הספרדים, במחנה אפרים, שיהיו לך לעינים. במשנה למלך, בחיד"א, מהרי"ט אלגאזי. הוא היה גאון עולם. כל שאלה חמורה בהלכה שהיתה באה אל הגאון רבי צבי פסח פראנק, רבה של ירושלים, היה שולח אליו, והיה אומר לשואל קודם נשמע מה דעתו של הגאון רבי שמשון, ואח"כ נפסוק.

בתורה - כך גדלותו במדת הצדקה והחסד. תופעה נדירה ראו אצל רבינו, האיש בעל ה'כתפיים הרחבות', אשר ידע להשיב השערה מלחמתה של תורה, ובעוז ובתעצומות לוקח על עצמו עולה של תורה והוראה, בכל זאת - כשהגיעו הדברים לשברון לב של יהודי, למחסור ופגע בבית הזולת, נגעו הדברים ללבו הטהור, כאילו היה הלב מוצק מחמאה טהורה ללא עירוב שום סיג.

לא נדיר כלל היה לראות את רבינו מוזיל דמעות ממצב של קשי יום, ותיכף לאמירה - עשיה, מיד יצא רבינו והפעיל אחרים עמו לצאת להתרים את הזולת עבור אותם מקרים קשים שהתגלגלו לפתחו.

אחד הסיפורים הנודעים והאופייניים ביותר שמסופרים אודותיו, הוא הסיפור שזכה לפרסום כ'סיפור האתרוג', ומעשה שהיה כך היה:

רבינו רכש לעצמו אתרוג מהודר בדמים מרובים, למרות שהפרוטה כלל לא הייתה מצויה בכיסו. ביו"ט ראשון של סוכות צעד לביהכ"ס והנה הוא שומע קול בכי מאחד הבתים, לא אחד כרבינו יכל להתעלם מקול בכי, ועל כן דפק על דלת הבית ונכנס. בבית ראה אשה בוכיה, ולשאלתו סיפרה כי בעלה קנה אתרוג, והנה בתה מבעלה הראשון פסלה את האתרוג, כעת חוששת היא מתגובתו של בעלה כשיחזור לביתו יראה מה עשתה לו בתו החורגת ואשתו שלא השגיחה עליה...

ללא אומר ודברים, הניח רבינו את אתרוגו על שולחן, ואמר לאשה לומר לבעלה, כי הרב ראה במקרה את אתרוגו ופסק כי הוא פסול, ועל כן השאיר לו אתרוג מיותר אחר שנמצא ברשותו. המשיך רבינו אל ביהכ"ס, ונטל אתרוגם של אחרים!

מספר אחד מבאי ביתו: שנים רבות לאחר הסתלקות רבינו, הזדמן לי לשמוע סיפור מופלא מהרבנית ע"ה. מכל תכשיטיה הספיקה להציל מידי הפורעים באוקראינה מחרוזת

היכל ביהמ"ד, שם הגיד רבינו את שיעורו הראשון בשו"ע אבן-העזר. ויהי בגמר הפלפול הנלהב, והנה פונה הרב מטעפליק אל המנהל רבי צבי בתמימות ובזכות-לב מתוך אהבה יוקדת ללומדי תורה: "תן להם תיכף על-אתר את כסף החלוקה, למה לחכות עד סוף החודש? הלא מובטחני שילמדו!"

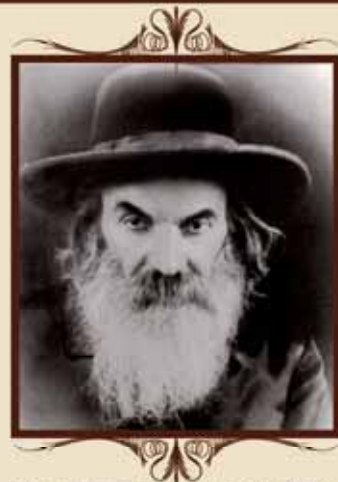
פעם עזב אברך מצוין את מסגרת הכולל, וכאשר פגש את רבינו נשאל אם הוא עדיין נתמך ע"י הכולל, האברך הופתע מהשאלה שהרי הוא כבר עזב את הכולל, אך רבינו תמה על תמיהתו: "הרי אתה לומד ממילא בכל מקום שתהיה".

מאיך גיסא, הקפיד מאוד שהאברכים יגיעו בזמן. המשכורת החודשית עמדה על שני "פונט", וכאשר אברכים איחרו חיסר להם 25 אגורות (לפי המטבע דאז). כאשר שאלו אותו מדוע הוא מוריד כ"כ הרבה, והרי קיימות הרבה סיבות לאיחורים? נענה: "ישנן הרבה סיבות לא לבוא בזמן, אבל אני רוצה שתהיה סיבה אחת כן לבוא בזמן..."

לצד אהבת התורה שבערה בו כל-כך, הקפיד מצד שני על מדת דרך ארץ של התלמידים, שתקדים את לימוד התורה. באחד מימי ערב פסח נכנס לביהכ"ס וראה אברכים לומדים. היה אכפת לו כי במקום לעזור בבית בניקיונות לקראת הפסח, יושבים הללו ולומדים. דפק הרב על הבימה והכריז - ישנם בתים של אלמנות ויתומים הזקוקים לסיוע בניקיון, מי מוכן לעזור? מיד ניגשו אליו כל האברכים והציעו את עזרתם. רשם הרב את שמותיהם וכתובתם ואחר כך קרא לכל אחד בנפרד ומסר לו את כתובת ביתו כדי שילך לסייע שם...

בצערם של נדכאים

גדול היה רבינו בתורה, וכגדלותו

מרגליות אחת ויחידה, שהביאה לירושלים. לא היו ימים מועטים, והיא הרגישה כי חסרה אצלה המחירות היקרה. הרב מצידו הרגיש בעצבונה, והעמיד פנים כי גם הוא כואב לו הדבר... ואולם אחר כך מצא שעת הכושר והרגיעה, כי לא נגנבה חלילה, אלא... נתנה במתנה לביתו של תלמיד חכם עני וחולה לרפואתו... מה לעשות - אמר לה - גם את יודעת, כי פיקוח נפש אדם גדול מכל קדושה...

עברו עשרות שנים ואיש לא ידע את כל המעשה... המקבל לא הכריז כמובן על הדבר. ורבינו והרבנית - שעמדה כל השנים לימין קדשו בכל מפעלותיו - בוודאי וודאי לא...

מנהגו היה לקבץ מעות בין מנחה למערב להכנסת כלה. כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא זצוק"ל מספר, שפעם הסביר רבינו את מנהגו זה, שבשנים קדמוניות היה הולך הרב לסדר קידושין, והוא היה מתפרנס מכך. כיום, כשהוא מגיע לחופות והוא רואה את העוני המשווע של החתן והכלה, הרי הוא נוהג להיפך, והוא 'משלם' על הסידור קידושין.

נכדו הר"ר נחום טל שיחי' מספר: באחד מערבי חג, דומה לפני חג השבועות, הייתי אז כבן שלוש עשרה, שלחני זקני זצ"ל עם מעטפה לבית משפחה מסוימת. ילדות היתה בי, והעזתי לפתוח את הנייר שבו היה עטוף סכום הכסף (נייר, כי לא היו לו מעטפות). בנייר זה ראיתי סכום כסף, כפל-כפליים מכסף הצדקה לשאר הדלים. שאלתי את הסבא: למה הוא

אחת הפינות שבה נגלה כחו (של הרה"ק רבי שלמה מזוהיל זי"ע) בתורה, היה עת ביקש לקבוע שיעור עם ידידו מארץ מולדתו, ושכנו ב"בית ישראל", הגאון הגדול רבי שמשון אהרן פולונסקי זצ"ל, הרב מטעפליק. וכדרכו של רבינו, היה גם "מופת" כרוך בחברותא זו. כשביקש רבינו ללמוד עמו בצוותא קבעו שיעור במסכת בבא בתרא והיו הוגים בה בקביעות, דבר יום ביומו. והנה ביום מן הימים נתגלע וויכוח ביניהם בעומקה של הלכה, באשר למסקנא העולה מאחת הסוגיות. נמנו וגמרו ביניהם לעיין בשלחן ערוך ולראות כיצד נפסק הדין. עיינו ופלפלו, דקדק הרב מטעפליק בדבר הרבה ולבסוף זקף ראשו מעם הספרים ואמר לרבינו: "אכן, הצדק עמכם".

פתאום הכה זכרון חד כברק במוחו הגאוני של הגאון מטעפליק. זכור נזכר לפתע כי בעודו באוקראינה ישב בדין על נושא זה ופסק כפי שפסק לפי שיטתו והבנתו הקודמת. והנה כעת, אחרי הכרעת רבינו בניגוד לדעתו ואחרי הסכמתו עמו מתברר לו שטעה אז בדין, ואם כן מוטל עליו כעת להחזיר את הממון לבעליו. סיפר לרבינו את הדברים כהווייתן והסכים רבינו עמו.

הרב מטעפליק, ירא שמים נשגב היה. לא חפץ להשאיר בידו ממון חברו ולו לרגע קט, סבר איפוא לעמוד תיכף ומיד ולשלוח את הממון לבעליו, לאוקראינה. אבל רבינו אמר לו כי ימתין ולא יחפז. עוד חזון למועד וכשתגיע העת יודיע הוא לרב מטעפליק כי בא מועד. כחסידי נאמן שהכיר בכחו של רבינו סבר הרב מטעפליק וקיבל. שמר את הדבר בלבו והמתין להוראת רבינו שתגיע.

חלפו כשלשה חדשים, ביום מן הימים עלה רבינו לבית ידידו ה"טעפליקער רב" ואמר לו: "כעת הזמן! שלחו נא את הכסף לאותו יהודי באוקראינה!" נזדרז רבי שמשון אהרן, נטל את מלוא הסכום ושיגר אל מעבר למסך הברזל, לאותו יהודי המתגורר באוקראינה הרחוקה. תוך שהוא מצרף לסכום אגרת ובה מבאר הוא מה זה ועל מה זה.

עברה תקופה ואותו יהודי יצא את ארץ הדמים ונתיישב בבבלגיה, וסיפור מופלא על לשונו: היתה זו תקופה בה נפתח קצת מסך הברזל והתאפשר ליהודים לצאת את רוסיה. דא עקא, הדבר היה כרוך בתשלום ממון רב ולרש אין כל! חפץ היה מאד, כרוב היהודים שם, לקום ולעזוב. אבל מניין יבוא עזרו? למרבה הפתעתו, בדיוק באותה העת הגיעה אליו מעטפה מארץ הקודש ובה סכום הגון שהספיק בידו לצאת מעבדות לחרות. סכום שלולא הגיע כמה חדשים קודם, ספק גדול אם היה נשאר הימנו כעת מאומה - - -

קובץ "שושילתא" - זוהיל (עמ' 29)

"אז איר וועט א

קוועטש טאן די באנק..."

ביציאה ממלון "ברודווי סנטרל" מצא את עצמו במעלית אחת יחד עם בנקאי יהודי עשיר, ממנהלי 'איסט ריווד באנק'. נקשרה ביניהם שיחה והבנקאי לגלג על משולחי ארץ הקודש שאוספים תרומות עבור ה"באנק קוועטשערס" (לוחצי הספסלים - משמעו: בטלנים) נענה רבינו בדרך צחות: לומדי תורה. ה"באנק קוועטשערס". אינם עושים רע לשום אדם. אולם "אז איר וועט א קוועטש טאן די באנק" יסבלו מזה הרבה יהודים, עניים אלמנות ויתומים... (גם ספסל וגם בנק נקראים באידיש באנק).

סבא זצ"ל הושיבני ואמר לי: ידע תדע בני, כי איש זה אליו אני שולח את כסף-התמיכה, נעזרתי הרבה ממנו בדרכי מהפוגורומים לארץ ישראל. אני ומשפחתי נמצאנו במצוקה, ורעבנו ללחם, כי האיש היה גבאי-צדקה וקמץ ידו. עתה נהפך הגלגל. אני המחלק כספי-צדקה, והוא - המקבל. אם אתן לו אותו הסכום שכל עני מקבל, כשאעמוד לפני בית דין של מעלה, הרי אפשר שישאלוני, שמא נהגתי כך באיש זה כדי לנקום ולנטור בו. אז תשובתי תהיה: חס וחלילה! נתתי לו מנה אחת אפיים.

מוסיף ר' נחום טל שיחי' ומספר עוד: סבא זצ"ל היה עני מרוד כל ימיו, אך דאגתו היחידה לצרכי עניים. הוא לכשעצמו - חי בדירה שפלה, לחדר השינה ירדו בשבע מדרגות שכורות, ובימות החורף הקרים לא יכלו לסגור את החלונות החלודים, אך מעולם לא שמעת מפיו - או מפי הסבתא ע"ה - אנחה כלשהי על גורלם. מה שהטרידו הוא גורל החלכאים...

הרבנית ע"ה סיפרה אחרי פטירתו, שאת כל הכספים ששלחו אליו אנשים, במצורף לבקשות שיתפלל בעד לצדקה. גם את משכורתו הדלה, שקיבל בכל חודש השכונה, הפקיר לדברים שבקדושה: כיון שנזדמן לו עני דחקו, או מצוה אחרת, הוסטו צרכי הבית הצידה ו... פתוח לחפצי שמים בלבד. הואיל וכך, נאלצתי לפעמים ממנו סכומי כסף מינימליים, שיהיו לפחות ביד כדי-לחם ומלבד הכספים שהגיעו לפתחו בלא טירחה, כיתת ר הרבה לנדיבי עם, להתרימם לצדקה וחסד.

תלמידו הרא"פ גלרנטר כותב: "מה נהדר היה לראות בפרוס חג הפסח איך שהגאון מטעפליק, ויחד עמו חותני הג"ר יעקב ירוחם הלוי קצנלבויגן, כיתתו רגליהם לדפוק על פתחי נגידים לאסוף כסף עבור ת"ח צנועים לתת להם די מחסורם, ושלא יעשו ח"ו את חגם ושבתם חול...

הטעם איך שדיבר ע"ז בביטול ובמחי יד, ואמר: "דירה זו במצב זה שמוצפת ממי גשמים החודרים אליה - היא כבוד התורה!"

בהזדמנות אחרת אמר לזוגתו הרבנית ע"ה, כשראה את צערה מדירה שפלה ועלוכה זו: "אל תזלזי בדירה זו, הרי היא הדירה המובחרת ביותר בשכונתינו, שוכן בתוכה כבוד המקוה טהרה..."

כיוצא בזה מספר הגר"ל רבינוביץ שליט"א: הזמנתי לסדר קידושין בחתונת אחי. בעת החופה התברר כי הצד השני הזמין את הגר"ז מינצברג זצ"ל לסידור קידושין. מיד ויותר הרב מטעפליק על הכיבוד ונתנו לרבי וועלוויל. לאחר החופה ניגשתי לפייסו, אבל הוא הגיב: 'וכי מה זה הסידור קידושין? כבוד. ומה זה כבוד? כבוד שווה חתיכת בצל...' (א ציבאלע).

וכל הרואה אישים דגולים הללו נפתח לבבו ונותן בעין יפה..."

בירושלים דאז סיפרו, שפעם אחת הגיעו שניהם למעונו של יהודי "נאור" בשכונת רחביה, ואשתו בפתחה את הדלת, אמרה להם שבעל-הבית יצא לעסקיו, וכראותה את הרב דטעפליק הרהיבה להטיח בפניו: "בוש והיכלם, הנך נראה בריא ושלם, כוחותיך במתניך, מדוע לא תלך לעבודה במקום לפשוט יד". אחר-כך כששמע בעל-הבית את מה שהיה, מיהר להתנצל בפני רבינו, שלא ידעה שמדובר ברב גדול כ"כ. נענה רבינו ואמר לו: עליה להתנצל בפני היהודי הפשוט שאותו התכוונה לבייש, אותי אין צורך לפייס - הלא לא התכוונה לבייש אותי.

בו להבלי העולם

אם תמצוי לומר, מה שחילק רבינו את כספו לאחרים - לא רק ממדת טובו, אלא מהסתכלותו בבוז ובלעג על כל הבלי העולם הזה.

בספר "דרכי החיים" מסופר: ביקרתי פעם בביתו של הגאון מטעפליק הגרש"א פולונסקי זצ"ל, שהיה מגאוני דורו, הוא דר בדירת מרתף בשכונת "בית ישראל". מי גשמים דלפו לתוך הדירה, ודיבר הגאון הנ"ל על כך שעוטפים את הנאות מותרות עוה"ז באיצטלא של כבוד התורה, כדירה גדולה ומפוארה. אומרים שזה כבוד התורה. עוד נשאר

א צ ל י

דבוק בדרכי חסידות

חומר היה רבינו זצ"ל מגזע תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע. הוא היה נכד של הרה"ק רבי לוי יצחק מארדיטשוב זי"ע, הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאבל זי"ע. ומצד חותנו מגזע הבעש"ט הקדוש זי"ע ונכדו בעל ה"דגל מחנה אפרים" זי"ע, הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, הרה"ק בעל "אוהב ישראל" מאפטא זי"ע, הרה"ק בעל "אור פני משה" מפשעווארסק זי"ע.

בכל ימיו דבוק היה בזכר קדשם. בהערצה של גדול לגדולים ממנו, הביט בערגה ובגעגועים לזכר דמותם

מסירות נפש

בשנות המלחמה העולמית הראשונה, במיוחד אחרי המהפכה ועליית השלטון הבולשביסטי ברוסיה, עברו עליו תלאות ויסורים נוראים. במהלך מלחמת האזרחים נטבחו לעיניו רבים מיהודי טפליק ע"י גדודי הפורעים של פטליורא ודיניקין. גם הוא עצמו עמד פעמים אחדות בפני כיתת-ירי, והציל אותו בן-עירו ר' רפאל פלאטניק, שהפקיר כל רכושו כדי לפדותו מידי הפורעים.

עדי ראייה סיפרו, כי רבינו חרף את נפשו, כשהלך כמה פעמים אל גוב-האריות, בנסותו לשחד בכסף את הפורעים שיחדלו. ואכן בדרך זו הציל הרבה יהודים ממות בטוח.

כתי"ק מרבינו זצ"ל בו מפרט את ייחוסו לתלמידי הבעש"ט זי"ע

רבינו זצ"ל עם האדמורי"ם
לבית ראחמיסטריווקא
בכניסה לקבר רחל

"הוציאי נא לחיים, שמשון"

אהרן נהיה מחבר..."

הג"ר שמואל ברוך וורנר זצ"ל שמע מפיו פעם מערכה גדולה ומקיפה. הלך הרב ורנר וערך את הדברים בקונטרס סטנסיל. לאחר שסיים את העריכה פנה אל ביתו של רבינו, וללא אומר ודברים הגיש לו את הקונטרס. החל רבינו לקרוא את הכתוב, והנה רואה הוא שאלו הדברים שיצאו מפיו. שמח רבינו וקרא לרבנית באמרו בענוותנותו: "הוציאי נא לחיים, שמשון אהרן נהיה מחבר..."

העילאית. בכל פעם שהיה מזכיר את הבעש"ט הק', ואת צדיקי בית טשערנאבל, היה בוכה בדמעות. פעם אמר ברגש אודות הבעש"ט הק': 'איני מבין כיצד העולם יכל לסבול את גודל קדושתו!'

סיפר הרה"ח ר' ישראל שמעון קסטלניץ זצ"ל: פעם פגשתי ברבינו, בדרכי לטבריה להשתטח על ציון קדשו של הרה"ק רבי מנדלי מוויטבסק זי"ע, ספרתי לו על נסיעתי, כששמע על כך געה בבכי מתוך געגועים וכיסופין, ובקשני להזכירו על הציון: שמשון אהרן בן רייזל...

ומלבד ייחוסו הרם, היה גם מקושר - מבית אביו ועד יומו האחרון - בשושלות תלמידי הבעש"ט, ובפרט עם בית האדמורי"ם לבית טשערנאבל-טאלנא זי"ע. כמו"כ מיוחד היה עם הרה"ק רבי שלמה מזוהיל זי"ע, שהיה שכנו בשכונת "בית ישראל".

בני תלמידו הגר"י גרוסמן זצ"ל מספרים: אבינו סיפר כיצד היה נראה המחזה הנלבב, כשב"בית יעקב" שוהל, בין מנחה למעריב היו יושבים על הספסל מחוץ לביהכ"ס הרה"ק רבי שלומקה מזוועהיל והרב מטעפליק. מי שראה את שני הצדיקים האלו בשיחתם לא יכול היה לשכוח מחזה זה כל ימיו. דברים כאלו כבר לא ניתן לראות כיום...

כך חי הוא בעצמו, וכך דרש גם מהזולת, להקדים יראת שמים לתורה. מקורביו יודעים לספר על ידיד, שהתכוון להכניס את בנו ללמוד בבית-אולפנא מטיפוס האומרים "אין לי אלא תורה..." (בלא יראת שמים), עיכב רבינו בעדו ואמר: "מוטב יהיה הבן רועה צאן, רועה בקר, ולא ילך ללמוד שמה".

כדרך רבותיו הקדושים היה דבוק בכל עוז בספה"ק "אור החיים", אחד מתלמידיו כותב: "רבינו היה אולי מהגאונים היחידים שידע את הפירוש "אור החיים הקדוש" בעל פה. בכל ליל שישי ישב בראש השולחן בבית הכנסת של שכונת "בית ישראל", ולומד עם תלמידיו ומקשיביו חומש רש"י, כשהוא חוזר בעל פה על דברי האור החיים הקדוש, בעוד שהתלמידים מעיינים בפירוש הנדפס בחומש".

"ביום הילולת האור החיים הקדוש, ביקש ממני רבינו להזמין עגלה כדי לנסוע להר הזיתים ולהשתטח על קברו של הקדוש. כשהגענו השתטח על הקבר ופרץ בנהי ובבכי תמרורים, הוא פנה אלי ואמר בקול ספוג דמעות: "אם היית יודע מי טמון כאן, את גדולתו של האור החיים הקדוש, היית בוכה כמוני".

תורה שלמדתי באף...

בערוב ימיו לקה רבינו בשיתוק, אולם מוחו הנובע נשאר בתקפו. או-אז בלטה ביותר דביקותו הגדולה בתורת ה' תמימה.

הגאון רבי בנימין זאב הלוי פראג זצ"ל, בסוף ימיו חבר הביד"צ של "אגודת ישראל", שהיה מבאי ביתו הקבועים, סח פעם להרה"ח ר' אהרן סורסקי שיחי', והוא העתיקם לספר "מרכיצי תורה מעולם החסידות", כי הוא שהעלה על הכתב חלק נכבד מהחידושים ב"דברי אהרן", אחרי שרבינו הכתיבם לו - באופן מזעזע ונוגע ללב - בהיותו מוטל במיטת-חוליו.

רבינו, אשר אשתקיל מילוליה, רמז להגר"ז פראג באצבעו על ספר פלוני במדף שיביאנו לפניו ופתח והראה לו בפנים קטע מסוים שיעבור עליו. אחר ביקש להביא ספר נוסף, פתחו והצביע בתוכו על קטע אחר, שממנו מזדקרת כעין קושיא על הדברים שבספר הראשון - אלא רק מי שנהירין לו שבילי דשמעתא, מסוגל "לתפוס" את הקושיא על-פי הבעת פניו של רבינו גרידא ובלא צורך שיסבירו לו בע"פ - ולבסוף חזר ושאל ברמיזא להוריד מן המדפים ספר שלישי, כשהוא מדפדף בזריזות של בקי עד לקטע הדרוש לו, ומצביע שוב באלם לפני מקורבו כאומר: הנה פה התירוץ, היישוב, זה מה שחידשתי!

אח"כ היה הגר"ז פראג מפתח ורושם את הרצאת הדברים בשפה ברורה ומביא לפניו לקרוא אם אכן קלע אל המטרה וירד לסוף דעתו.

כיוצא בזה מספר תלמידו הגרא"פ גלרנטר זצ"ל:

רשימות הגאון הנודע
בי יחזקאל סרנא זצוק"ל
ראש ישיבת חברון
שכתב במחברתו ביום הסתלקות רבינו

בעל הוראה, שררה וענוה

מחשבות ביום פטירתו של הגאון
הצדיק מטפליק, כ"ח סיון תש"ח

א. יסורים של אהבה שאין בהם ביטול
תורה. כי לתלמיד חכם גדול אין יסורים
אלא ביטול תורה. ולכן כשיש בהם
ביטול תורה אי אפשר שיהיו יסורים
של אהבה.

ב. משמת בן עזאי בטלו השקדנים,
ופירש רש"י שוקדים יומם וליל וכו',
וכן אמרו ביבמות: ומה אעשה ונפשי
חשקה בתורה. ג' מדות בשקידה: (א)
כתכונה וטבע, וזו מידה פחותה. (ב) מפני
חובת המצוה של והגית בה יומם ולילה.
(ג) מפני אהבת התורה, וזו היא המעלה
העליונה ביותר, ולשלימות זו הגיע בן
עזאי, וזה אנו לומדים ממה שאמרו ומה
אעשה. ועל זה אמרו במשנה משמת
בן עזאי בטלו השקדנים.

ג. מעלת בעל הוראה, גדול תלמוד
שמביא לידי מעשה. ולכן גדר התורה
הוא שכל לומד יהיה בעל הוראה לעצמו
על כל פנים, אבל בדורות הירודים
מגיעים לזה רק יחידי סגולה, ובמעלת
ההוראה משלימים הם את תורתם
של כל הלומדים, ולפיכך אבדת בעל
הוראה - אבידה לכל היא.

ד. גאון. מחפשים רמזים לתורת גאון.
אך באמת הוא כפשוטו שהתלמיד חכם
המובהק ביותר הוא גאונו של ישראל
ושריו. לפנים בישראל היה כתר תורה
שהיה עולה בחשיבותו גם על כתר
מלכות כי גם על המלך היה להימלך
עם הסנהדרין. ועיקר מחלוקת קורח
ועדתו היה למעט בשררותם בכוח
תורתם של משה ואהרן. וזה שאמרו
'כי תשתרר עלינו גם השתרר. וכן כי כל
העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע
תתנשאו על עם ה'.

ה. שררה וענוה - זוהי שררת התורה.

בחג הסוכות האחרון לחייו, שנת תש"ח, ביקרתי את רבינו בסוכתו, וכבר
ניטל כמעט הדיבור ממנו עקב מחלתו הקשה (מחלת ה"פרקינסון") אשר
ממנה לא קם עוד, והיה קשה להבין דיבורו, אעפ"כ התאמץ ואמר לי:

מהרש"א בסנהדרין דף ק"ו אומר, שיש מדרשים חלוקים מה הם השני
דברים שלמד דוד מאחיתופל, במקום אחד אמרו חז"ל שלימדו שני
דברים, כי אין לעסוק בתורה יחידי ושצריכים לילך אל ביהכ"נ ברגש,
בהכנעה. ובמקום אחר אמרו, ששאל דוד מאחיתופל ענין שלישי, אם
מותר ליתן שם המפורש על "חספא" כדי לעצור בעד מי התהום שלא
יעלו.

ובמחילה מכבודו של מהרש"א - נעלמו ממנו דברי רש"י... ולא יכול
היה רבינו לסיים אז את דיבורו. לא הבנתי ממנו לאיזה רש"י נתכוון, עד
שהאיר ה' את עיני ומצאתי ברש"י סוכה דף נ"ג, שדוד המלך ע"ה ידע
גם ידע את הדין של שם המפורש, אלא שנזהר מלהורות הלכה בפני
רבו, ומי הכריחו לרש"י לפרש ככה, בניגוד לפשטות לשון הגמרא? אין
זאת אלא מפני שאמרו באבות שלא למד דוד המלך ע"ה מאחיתופל
רק שני דברים, ולפי "מדרשים חלוקים" שמזכיר מהרש"א יוצא כאילו
למד שלושה דברים...

נשיא הכולל, כ"ק אדמו"ר מזמיגראד שליט"א, מספר: כ"ק אאמו"ר (רבי
ישראל מזמיגראד) זצללה"ה נשלח ע"י גדולי הדור, לאסוף מעות עבור
פעולות ההצלה של ילדי טהרן, באוסטרליה ובניו זילנד ועוד מקומות.
היות שבתקופה הזאת נתרבו האנשים שחיפשו אחר משפחותיהם,
לאחר השואה האיומה, פרסם אאמו"ר זצ"ל בעיתונים בכל מקום
שהגיע שכל יהודי שרוצה שיסייעו בעדו למצוא את בני משפחתו יפנה
אליו. בניו זילנד פנה אליו רק יהודי אחד, וסיפר שאחיו נהרג במלחמה
ללא בנים רח"ל וזוגתו נישאת עתה בארץ ישראל וכבר ילדה בנים,
בשעה שהיתה זקוקה ליבום ממנו ולא ידעה שהיא עדיין חי.

כשחזר כ"ק אאמו"ר זצ"ל לארץ הקודש, היה כבר זקנו רבינו מטעפליק
זצ"ל מוטל על ערש דווי בשיתוק כל הגוף, לכן פנה עם השאלה להרב
בענגיס זצ"ל, אולם הוא לא רצה ליטול אחריות על שאלה חמורה
כזאת, ואמר, שגם במצב כזה צריך עדיין לפנות עם השאלה
לרבינו. נכנס אאמו"ר זצ"ל לזקנו והציע לפניו

השאלה, הצביע רבינו על הארון ספרים,
והבין אאמו"ר זצ"ל שרצונו שיוציא ספר
פלוגי, ואכן הוציא הספר ודפדף
הספר, עד שהראה רבינו על
עמוד אחד. עיין אאמו"ר
זצ"ל בעמוד זה, ואכן
מצא שם התשובה
לשאלה חמורה זאת.

"הוא קיבל שלוש לירות ונתן שם למחלתו"

פעם באתי ביום חורף לדירתו
הצנועה של רבינו זצ"ל בבית
ישראל לביקור חולים. הרב הצטנן,
שכב במטה והשתעל. שאלתי אותו
אם כבר קרא לרופא. ענה לי: כן, היה
כאן הרופא. - ומה אמר, מה עשה?
שאלתי. - מה עשה? - השיב לו בחיוך
על שפתיו: הוא קיבל שלוש לירות ונתן
שם למחלתו... (ביידיש: "ער האט צוגענומען
דריי פונט און האט א נאמען געבען די קרענק").

קטעים מתוך דרשות שנאמרו בסעודת ההילולא כ"ח סיון תשס"ט

וסיפר על אחד מגדולי עולם שלא היה בדרגה זו, ולמחבר היה תלמיד שסר מן הדרך והיה בעל כשרון גדול והתחיל לקלקל אנשים אחרים, קרא לו רבו ואמר לו, דמתי שיודיע לו שהשתמד ר"ל נותן לו את חלקו לעולם הבא, כיון שידע שאז כבר לא יקלקל אחרים. ואמר הטעפליקר רב, שלפני מעשה זה לא היה ספר זה בדרגה של רוח הקודש, אך לאחר זה היה יוצא מספר זה רוח הקודש, וכלשונו "שוועפט רוח הקודש" מזה.

היה ידוע במעשי החסד המפורסמים, היה נכנס לפעמים באמצע שיעוריו של הגאב"ד הרב דושינסקיא זצ"ל, שהיו נאמרים במשך ד' שעות ביראה גדולה כדוגמת קבלת התורה, והיה לוחש לאזנו שצריך ללכת לאסוף כסף למטרה חשובה. היה הרב דושינסקיא מפסיק באמצע השיעור והולך איתו, אף שבדרך כלל לא היה מפסיק לשום דבר.

סיפר לי הרב שניצר, שהיתה כלה ביום חופתה שתפרה כפתור, ואחזה המחט בפיה ובלעה זאת, ורצו לשערי צדק, ובאו לטעפליקר רב וסיפרו לו זאת. נענה בפשטות, שהעולם אומר שעד החתונה זה יעבור, וכך היה.

מתוך דברי הגה"צ אב"ד קוממיות שליט"א:

כשדיברו על הטעפליקר רב זצ"ל היו מתמלאים פחד, שכשהסתלק הטעפליקר רב זצ"ל אמר אחד מן הפוסקים בירושלים "דאזיל גברא דמיסטיפינא מינה", שלא הוציא פסק עד ששמע דעתו של הטעפליקר רב.

כד הוינא טליא היו שומעים בביתנו שתי שמות כל העת "ברעזנאר רב", "טעפליקער רב", לא ידעתי מה המשמעות של אותם שתי שמות שלא עובר יום שאין מזכירים אותם...

הטעפליקר רב היה מוואהלין, מחסידי טשערנוביל, וראו אצלו אמונת צדיקים גדולה. היה בעל רגש גדול, ובפרט כשהיה מדבר מתלמידי הבעש"ט, וזה היה החן שלו - האמונה.

כל הסיפורי צדיקים שלו היו דברי יסוד גדולים. פעם לאבי זצ"ל, דרך ספרים מעטים נתחברו ברוח הקודש,

הרוגטשובער שהאיש הזה יודע משנה תורה להרמב"ם אות באות בע"פ, גאב"ד ירושלים הגר"ר בענגיס זצוק"ל היה לו פעם שאלה קשה, ושלח לשאול את אב"ד זצוק"ל ואמר שאדם שיודע ארבע מאות ספרי שו"ת בע"פ - הוא אשר יש לו כח ההוראה. הרה"ק מהסקווירא זי"ע, שהכירו עוד מימי ילדותו, אמר שהיה יודע את החתם סופר בע"פ. בנוסף לכך, ידוע שהיה מוסר שיעור בשטיבל של שכונת "בית ישראל" בספה"ק "אור החיים" והיה קורא אותו בע"פ. בנוסף לכך, הוא היה הכתובת לכל מורי ההוראה בדורו, לסלול לפנייהם דרך הוראה כמדור דורים.

כמו"כ מספרים שפעם כשבאו תלמידים לפניו להבחן להוראה אמר להם, שיכולים להוציא איזה ספר שיהיה מארון הספרים ויקראו כמה שורות מהספר והוא יאמר להם איזה ספר הוא וימשיך לקרוא את כל הספר, וכך הוה שקרא ספר אחר ספר בע"פ. ופעם כשקראו לו לדרוש באיזה ישיבה והכין שיעור במסכת ביצה, ומיד אחר השיעור הקריא על הסוגיא שדרש את הגמ' רש"י ותוס' עם המהרש"א בע"פ, ואמר שיודע כל תוס' קשה בש"ס בע"פ.

לאחר שמתבוננים בגדלות של אדם כזה, עולה התמיהה מעצמה, איך יתכן הדבר שהארץ אין ממשיכה לרעוש מכבודו עד היום הזה, עד שכמעט ונשתכח שמו מקרב בני הדור הצעיר. הלא בשעתו רעשה ארץ ממנו, והיה מהפוסקים הגדולים והמפורסמים ביותר, כפי אשר שומעים אנו עד היום הזה מהזקנים ואפילו הזקנות שחיו בתקופתו, באיזה ערגה מדברים ממנו. מה גם מאדם גדול כ"כ לא נשאר אלא ספר מעט הכמות, שהיא בודאי כטיפה קטנה מן הים הגדול מהיקף תורתו המבהיל.

וחשבתי בענ"ד כפי שדברנו, שאב"ד זצ"ל היה "שייף עייל שייף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה", שכל הכח שהיה לו בתורה היה ע"י מדת החסד שהיה לו, שכל כולו היה חסד מתחילתו עד סופו, וידוע מה שהיה הרב הקודם מקוממיות זצ"ל אומר, שמצינו גדולים שהיו גדולים בתורה ויש שהיו גדולים בעניות ומדות טובות, והיו כאלו שבצדקות בחסידות, אבל אצל הטעפליקער רב היה הכל בחדא מחתא.

מסופר עליו, שכשהיה מסתובב בבית המדרש היה מבקש מהבחורים שרוצה ללמוד עמהם, ומספרים היום הזקנים שזוכרים אותו שפחדו שמא יבקש מהם ללמוד אותו, ומצד שני הבחורים שלמדו אותו אומרים שזה נתן להם את הדרך בעבודת השם שמלווה אותם כל החיים, הרי שסבר שכל התורה שיש לו אינו אלא לעשות עם זה חסד לאחרים.

ובפרט לגבי דרכי ההוראה שהיה לו, שאמר פעם שיש לו קבלה מרבותיו מתי להחמיר ומתי להקל, והוא כללים שמוסרים רק ליחידי סגולה מפה לפה מאיש לאיש, שהשתמש בזה לפסוק לכל א' כפי שהוא אם להחמיר

כ"ק אדמו"ר מזמיגרד שליט"א נשיא הכולל, עם הגר"ש אייזנברגר שליט"א, בבחינה אצל אברכי הכוללים

בסעודת היולולא אשתקד

כשהרב מפרשבורג זצ"ל בא לאר"י, בא הטעפליקער רב לקבל פניו, וכשאמר הפרשבורגר רב דברי החת"ס היה סופר אחד שלוש וכו', שהחת"ס אומר זאת ג' פעמים, והתפעל הפרשבורגר רב מאד, נענה הטעפליקער רב שהספרים של זקינו החת"ס עלה לו לילות של שלושים שנים (!), והיה קשה לו ג' קושיות על דברי החת"ס, ומובא בספרו של החכם אלישר, וכשנודע לפרשבורגר רב עליו - היה בא כל שבוע ביום רביעי לביתו בשכונת בית ישראל לבקרו, ולכבודו של נכד החת"ס היה הטעפליקער רב פורס המפה של שבת ומניח עליו שני הפמוטות של כסף, ואמר פעם לאבי על הפרשבורגר רב שהוא נכד החת"ס שהולך בדרכי החת"ס...

מתוך דברי ראש הכולל שליט"א:

התכנסנו הערב במוצש"ק לסעודת מלוה מלכה וסעודת היולולא של רבינו הגדול אב"ד זצוק"ל, גדלותו הלא גבהה היא הרבה מהשגתו, כמסופר שנפגש פעם עם גאון העולם הרוגטשובער זצוק"ל, ואמר עליו

ימשיך לנבוע אצל רוב מורי ההוראה בכל רחבי תבל, שהולכים בדרכו המיוחדת בהוראה, אף שלפעמים הם עצמם אינם יודעים מי הוא בעל השמועה אשר בשמועותו עוסקים יומם ולילה.

וכמו בכח התורה כך גם בענין התפלה - הפקיר עצמו לגמרי ולא השאיר כלל זכות לעצמו בזה, וכשהיו באים אליו להזכיר על צרות וכד' היה הולך להתפלל על ציון האור

החיים הקדוש זי"ע, וכשהיו נושעים היה אומר שזה בזכות האור החיים הקדוש, ובודאי כמו שבחיים חיותו היה מוסר נפשו בשביל יהודי אחר - בודאי לאחר מיתתו גדולים צדיקים במיתתו יותר במחיהם, ומובא מהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שביומא דהילולא נחשב לחתונה, וכמו שבחתונה מביאים מתנות כך ביומא דהילולא דצדיק הקב"ה מביא מתנות, ומה הן המתנות שנותנים לצדיק, מביא בשם הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זי"ע, שהשי"ת נותן כח לצדיק להשפיע בני חיי ומזוני לכלל ישראל.

או להקל.

מסירותו הגדולה לכלל ישראל הביאה אותו גם לעמול ולהתייגע בכדי למצוא את הכחא דהיתירא, והוא עצמו הסביר פעם איך הגיע לזה, ואמר, שכשהיה ילד בן עשר כבר למד איך לומר טריפה, ובמשך ארבעים שנה לא הוציא עיניו מהגמ' אז למד איך להגיד כשר, ואלו שתמיד פוסקים טריפה הם נשארו כמו שהיו בגיל עשר.

ומחד גיסא ידוע, שכשהיה פוסק לאדם שכשר היה פורץ בבכי אח"כ, וידוע שכשהיה מכשיר היה חותך חתיכה מהבשר לעצמו או מלקק קצת בפיו, להראות שלא רק לאחרים מכשירו ולעצמו מחמיר, אלא אפי' לעצמו היה כשר.

וכן בחיי היום יום שלו לא חי לעצמו אלא לאחרים, הרבנית אמרה אחר פטירתו שכל הכסף שהיה מגיע אליו תמיד על הבקשות ששלחו אליו היה מניח הכל, שאם יגיע אדם מסכן שיהיה לו לחיי יום יום. אחד הרבנים אמר, שפעם בערב סוכות בא אליו לדבר מצוה דחוף, שלת"ח אחד אין מה לאכול ליו"ט, ובקשו שיבוא אתו לאסוף כסף, אמר לו אותו רב שאין לי עדיין ערבות כשרות ליו"ט ונוי סוכה, אולי קצת יותר מאוחר. אמר לו הטעפליקר רב, עדיף שליהודי זה יהיה לאכול, שהרי אנחנו כשנבא לבית מדרש בודאי יהיה משהו שיתן לנו את הד' מינים לקיים המצוה, אבל לעני זה אם ישב בסוכה ולא יהיה לו מה לאכול - יבכה אתו הקב"ה, וזה עדיף ממצוה שלנו. וכמובן שהרב ההוא נענה והלך אתו.

לאחר שרואים אנו מסירות נפש כ"כ לכל אשר בשם ישראל יכונה, מובן לנו מעט גם מה שהפקיר עצמו שלא להשאיר מתורתו לדורות עולם, שגם בזה היה לו בחינת מסירות נפש ברוחניות, למסור עצמו לגמרי בעבור אחרים, ולכן גם בתורה לא השאיר לעצמו, וכמו שכותב בספר התשובות שתלמידיו הוציאו לאור, שמעולם לא עלה בדעתו להדפיס כל ספר. אבל למעשה אף שאין בני הדור הצעיר יודעים עליו, באמת זכה שכוחו הגדול

מתוך דברי הרה"ג ר' ברוך לוריא שליט"א נו"נ דהכוללים:

זכינו היום לעמוד ביומא דהילולא של הטעפליקער רב, ששמענו מזקני הדור וידוע שהיה פוסק של הדור, וכבר שישים שנה מהסתלקותו, וכמעט שבטל שמו בשישים, וב"ה הגיע עת פקידה שנכדו כ"ק אדמו"ר שליט"א התעורר להקים שם ושארית לזכרו הגדול, והקים את הכוללים לשמו ולזכרו.

וב"ה זכינו שהרבה מתדפקים על דלתות הכולל, כדי ללמוד בו בשיטת הלימוד ובהתמדה, ובפרט לאחר שרואים התוצאות של הכולל. ראש הכולל שליט"א הלך עם היסוד של לימוד או"ח על הסדר, ורק כך גודלים ת"ח אמיתיים. וזכינו שבכל הכוללים לומדים ברמה הגבוהה ביותר ששייך, החל מהגמ' תוס', ראשונים, טור ב", וכן כל הפוסקים, וגם בשאלות אקטואליות שיוצאות מזה, ובאופן שיודעים וגם חוזרים על כל ההלכות שלמדנו כבר.

מוסדות "דברי אהרן" טעפליק

ע"ש הגה"ק מרן רבי שמשון אהרן פולונסקי זצלה"ה
בנשיאות נכדו כ"ק אדמו"ר מזמיגראד שליט"א אבדק"ק דברי חיים

הרב הגאון שמשון אהרן פולונסקי
אבדק"ק טעפליק
ורב שכונת בית ישראל
פה עיה"ק ירושלים

הילולא קדישא

של הגה"ק שר התורה, עמוד וגאון ההוראה, שזכה
להעביר מסורת ההוראה מהדורות הקודמים והעמיד
תלמידים רבים גדולי הפוסקים בדור האחרון

מרן רבינו **שמשון אהרן**

פולונסקי

זצלה"ה זיע"א

אבדק"ק טעפליק

ורב דשכונת בית ישראל פעה"ק ירושלים ת"ו

ביום ה' פרשת קרח כ"ח סיון תש"ע הבעל"ט

עליה לציון המונית

בבית העלמין סנהדריה ירושלים

מוקם אהל מיוחד המצל על הציון במשך יום ההילולא
שתיה קרה תעמוד לרשות הקהל במשך יום ההילולא

תפלת רבים

להפקד בדבר ישועה ורחמים בשעה 1.30 בצהריים

סעודת הילולא מרכזית

יתקיים בעזהשי"ת אור ליום ההילולא יום ד' פרשת קרח בשעה 8.30 בערב

באולם "בנות ירושלים" רח' בהר"ן 17 ירושלים

בהשתתפות מרנן ורבנן גדולי דורינו שליט"א